

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

VÝMĚNA OBYVATELSTVA A MAJETKOVÉ ZMĚNY V PLESNÉ

V LETECH 1945–1948

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Lukáš Svoboda

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor ČJ-Dě

Vedoucí práce: PhDr. Karel Řeháček, Ph. D.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 28. dubna 2020

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Rád bych poděkoval PhDr. Karlu Řeháčkovi, Ph. D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování diplomové práce. Také bych tímto rád poděkoval všem zaměstnancům Státního okresního archivu Cheb a Státního oblastního archivu v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, za ochotu a poskytnuté archiválie.

OBSAH

ÚVOD	2
1. OSIDLOVÁNÍ POHRANIČÍ V ČESKOSLOVENSKU	4
1.1 Osidlovací úřad a Fond národní obnovy.....	5
1.1.1 Organizační struktura oblastní úřadovny v Karlových Varech.....	7
1.1.2 Ukončení činnosti oblastní úřadovny v Karlových Varech.....	8
1.2 Rozdělení tzv. nepřátelského majetku.....	9
1.3 Reemigrace a osídlení území cizinci.....	12
1.3.1 Příprava reemigrace.....	12
1.3.2 Průběh reemigrace.....	14
1.3.3 Péče o reemigranty.....	15
1.4 Příděl konfiskovaných rodinných domů.....	16
2. PRŮBĚH OSIDLOVÁNÍ PLESNÉ	19
2.1 Charakteristika města v období let 1945–1948.....	19
2.2 Konfiskace majetku.....	22
2.3 Likvidace průmyslových center.....	24
2.4 Příděly rodinných domků.....	32
2.5 Život reemigrantů ve městě.....	41
2.5.1 Reemigranti z Rumunska.....	44
2.5.2 Reemigranti z Volyně.....	46
2.5.3 Reemigranti z Maďarska.....	47
ZÁVĚR	48
SUMMARY	50
POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	51
SEZNAM ZKRATEK	53
SEZNAM PŘÍLOH	55
PŘÍLOHY	I
	1

ÚVOD

Po skončení druhé světové války bylo rozhodnuto o odsunu většiny obyvatelstva německé národnosti vlastníci v pohraničí movitý i nemovitý majetek, jenž jim byl na základě československého práva zkonfiskován. Pohraničí, ve kterém se nacházely prázdné domy a továrny, však bylo potřeba urychleně osídlit novým obyvatelstvem z vnitrozemí Československa nebo navrátilci českého původu (tzv. reemigranty) ze zahraničí. Hlavním důvodem nového osidlování bylo především znovuoobnovení průmyslu a zajištění trvalého obdělávání opuštěné zemědělské půdy.

Jedním z mnoha měst v českém pohraničí, kterého se toto nové osidlování týkalo, byla i Plesná nacházející se v tehdejší i současném správním okrese Cheb. Právě zmapování tématu výměny obyvatelstva a s tím souvisejících majetkových změn v Plesné v letech 1945–1948 jsem si vybral jako téma své diplomové práce. Důvodem je jednak skutečnost, že v tomto městě bydlím, druhým důvodem je fakt, že se jedná o téma doposud nezpracované, a třetí důvod plyne ze skutečnosti, že předložená kvalifikační práce navazuje na bakalářskou práci, v níž jsem se zabýval vysídlením drtivé většiny obyvatelstva německé národnosti z Plesné do Německa. Z tematického hlediska tak předložená práce tvoří s prací obhájenou v roce 2018 logický celek.¹

Diplomová práce obsahuje několik na sebe navazujících kapitol, které se vnitřně dále člení. Po úvodu, jehož cílem bylo nastínit smysl a význam práce, následuje kapitola charakterizující obecné osidlování pohraničí v Československu v letech 1945–1948. Podkapitoly se zabývají Osidlovacím úřadem a Fondem národní obnovy, zejména jejich oblastní úřadovnou v Karlových Varech, rozdělováním tzv. nepřátelského majetku, reemigrací a osídlením území novoosídlenci navracejícími se z ciziny, zejména přípravami a průběhem reemigrace a péčí o reemigranty, a přiděly konfiskovaných rodinných domů. Druhá kapitola se již týká osídlení samotné Plesné. Podkapitoly se zabývají charakteristikou Plesné v tomto období, konfiskacemi majetku, likvidací průmyslových kapacit, přiděly rodinných domků, životem reemigrantů ve městě i samotnými reemigranty přicházejícími především z Rumunska, Maďarska a oblasti tzv. Volyně.

Cílem práce byl pokus o podrobný pohled na problematiku výměny obyvatelstva a majetkových změn v Plesné v letech 1945–1948. Z časového hlediska je práce vymezena na jedné straně rokem 1945, kdy skončila druhá světová válka a byly zahájeny majetkoprávní změny, především konfiskace majetku obyvatelstva německé národnosti, a na druhé straně rokem 1948, kdy byly tyto změny v zásadě dokončeny, i když se občas problémy s konfiskacemi (hlavně s odvoláváním proti nim) a s následnými přiděly táhly až hluboko do 50. let (především v případě

¹ SVOBODA, Lukáš. *Odsun obyvatelstva německé národnosti z Plesné v letech 1945–1948*. Bakalářská práce Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, Plzeň 2018, 45 s.

majetku osob, které v Československu zůstaly jako specialisté či antifašisté i po skončení organizovaného odsunu). Výsledkem výzkumu je předložená syntéza regionálního charakteru, jejíž závěry jsou však použitelné nejen pro mikroregion Plesné, ale rovněž pro jeho širší okolí a zobecněně pro celé někdejší národnostně smíšené pohraniční území Československa.

Práce vznikla na základě primárního archivního výzkumu archiválií a studia celostátní i regionální odborné literatury, sborníkových prací i nejnovější monografie mapující dějiny sousedního města Luby (Schönbach).² Autentických pamětníků tohoto období už v Plesné příliš nežije, a proto je v této práci zmiňován pouze jeden, s nímž její autor navázal kontakt. Primární a nejdůležitější pramennou základnu tvořily archiválie nacházející se v péči Státního okresního archivu Cheb a Státního oblastního archivu v Plzni, zejména jeho pracoviště v Klášteře u Nepomuka. Odborná literatura byla využita především v kapitole věnující se charakteristice obecného osídlování pohraničí v Československu, jelikož o vlastním osídlení Plesné není k dispozici žádná publikace, která by se detailně zabývala tématem v tomto konkrétním mikroregionu. Mohla být však využita v závěru roku 2019 vydaná publikace reflektující vývoj sousedního města Luby (Schönbach), která autorovi posloužila jako cenný příklad.

Z hlediska metodologie byla většinou využita přímá induktivní metoda odborné práce, která spočívala v analýze a interpretaci využitých historických pramenů. Z vedlejších metod byly využity postupy matematické statistiky, biografické a prosopografické metody, v procesu práce s narátorem též metody oral history.

Práce má ambice přispět k zaplnění bílého místa v procesu výměny obyvatelstva a majetkových změn v Plesné v letech 1945–1948. Vzhledem k úzkému regionálnímu zaměření může být využita k publikování v regionálním Sborníku muzea Karlovarského kraje či k výuce regionálních dějin na školách v Plesné či na Chebsku, což autor práce jako učitel Základní školy a mateřské školy v Plesné již ve výuce nejnovějších dějin s úspěchem aplikuje.

² BÄUMLOVÁ, Michaela – BERÁNEK, Michal – HALLA, Karel – KNETLOVÁ, Hana – KRTIČKOVÁ, Jana – LENC, Tomáš – ŘEHÁČEK, Karel. *Luby/Schönbach. Historie města/Geschichte der Stadt*, Cheb 2019, ISBN: 978-80-88310-00-6, 389 s., k situaci po roce 1945 s. 132–155 (česká verze).

1. OSIDLOVÁNÍ POHRANIČNÍCH OBLASTÍ ČESKOSLOVENSKA

Po skončení druhé světové války si československá vláda vytyčila jako hlavní úkol nápravu křivd, spáchaných na českém nebo slovenském národu okupanty a jejich přísluhovači, a potrestání Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů, kteří se spolupodíleli na rozbití Československa okupací pohraničních oblastí v letech 1938–1945 a nesvobodě zbytku českých zemí v letech 1939–1945. Zároveň panovala vnitropolitická shoda na potřebě vytvořit nové Československo jako národní stát Čechů a Slováků, tedy bez početných národnostních menšin, v českých zemích především německé. Hlavním prostředkem k tomu bylo především plánované vysídlení drtivé většiny německého obyvatelstva z Československa. Obyvatelstvo německé národnosti bylo zbaveno převážné části svého movitého i nemovitého majetku, který byl využit k materiálnímu zajištění osídlenců české, slovenské či jiné slovanské národnosti. Konfiskovaný majetek tak posloužil jako významný motivační prvek osidlovacího procesu.³

Provedení zabrání tzv. nepřátelského majetku, jak se tento majetek v tehdejších právním i společenském diskursu označoval, jeho konfiskaci bez náhrady pro československý stát a jeho rozdělení vybraným právnickým a politicky bezúhonným a národně uvědomělým fyzickým osobám české, slovenské či jiné slovanské národnosti a další nakládání s tímto majetkem ve prospěch československého národního hospodářství umožnily dekrety prezidenta republiky Edvarda Beneše č. 5, 12 a 108/1945 Sb.⁴

Dekretem č. 5/1945 Sb. byly prohlášeny za neplatné všechny majetkové převody a veškerá majetkoprávní jednání uzavřená pod tlakem okupace nebo národní, rasové či politické perzekuce a majetek všech státně nespolehlivých osob na území Československé republiky byl dán pod národní správu. Dekret č. 12/1945 Sb. pověřil správou a přidělováním zemědělského majetku Národní pozemkový fond (NPF), který spravovalo ministerstvo zemědělství až do rozhodnutí o jeho přidělu. Vydání dekretu č. 108/1945 Sb. stanovilo právní rámec pro konfiskaci ostatního (nezemědělského) tzv. nepřátelského majetku, jeho správu a následné přidělování spolehlivému a bezúhonnému českému, slovenskému a jinému slovanskému obyvatelstvu.⁵

³ ŘEHÁČEK, Karel. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy. Umístění, personální obsazení a organizační struktura centrály a oblastních úřadoven v letech 1945–1951. In: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 19, Praha 2011, s. 158–159.

⁴ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 233.

⁵ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy. Umístění, personální obsazení a organizační struktura centrály a oblastních úřadoven v letech 1945–1951. In: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 19, Praha 2011, s. 159–160.

1.1 Osidlovací úřad a Fond národní obnovy

K zabezpečení úkolů souvisejících s dočasnou správou tzv. nepřátelského majetku, byly zřízeny dva subjekty: Osidlovací úřad (OsÚ), který dostal na starost především vysídlení obyvatelstva německé národnosti a nové osídlení pohraničních oblastí, a Fond národní obnovy (FNO), jenž se staral o veškeré majetkoprávní procesy související s tzv. nepřátelským majetkem.

Hlavním úkolem OsÚ bylo především dohlížet na řízení a koordinaci procesu vnitřního osídlení Československa, zejména pohraničních oblastí, kde bylo nutno po vysídlení většiny obyvatelstva německé národnosti a úbytku pracovních sil německé národnosti osídlením doplnit počet obyvatel, aby jejich stav odpovídal hospodářským potřebám státu a možnostem tohoto území. Dále se měl OsÚ spolupodílet na reorganizaci veřejného, hospodářského, sociálního a kulturního života ve všech oborech s ohledem na provádění osídlení. OsÚ měl především posoudit přínos konfiskovaného majetku pro osidlované oblasti a národní hospodářství jako celek a vhodným způsobem rozhodovat o dalších osudech.⁶

FNO se zabýval především praktickou realizací celého procesu majetkových změn. Měl učinit potřebná opatření k zajištění a udržování tohoto majetku, sepsat ho, provést jeho odevzdání a vyhotovit konečná rozhodnutí o přidělu. Dalším úkolem bylo odvést podle zákona č. 141/1947 Sb. čisté výtěžky Likvidačnímu fondu měnovému k vytvoření pevného základu pro obnovení a posílení československé měny a jako odškodnění za hospodářské škody způsobené válkou a okupací. Během procesu mělo dojít k rozdělení souprav bytového zařízení, rodinných domků a větších vilových a činžovních domů, drobných živnostenských podniků, středních a velkých průmyslových závodů. FNO musel zlikvidovat několik desítek tisíc drobných živnostenských podniků, které byly z hlediska osídlení pohraničních oblastí přebytné. Bylo třeba také rozdělit cennější konfiskované movitosti (např. hudební nástroje, zařízení lékařských, zubolékařských a veterinárních ordinací, koberce, kožichy, drahocenný nábytek, umělecké předměty, broušené sklo, starožitný porcelán, motorová vozidla, předměty ze zlata, drahých kovů a drahokamů, poštovní známky a různé sbírky a knihy).⁷

Obě instituce vypracovaly po dohodě s příslušnými ministerstvy a Hospodářskou radou rámcové plány, které stanovily osud konfiskovaného majetku, zejména rodinných domů a malých, středních a velkých živnostenských a průmyslových podniků. Poté bylo zorganizováno několik přidělových akcí, při kterých byly přidělovány rodinné domky, živnostenské podniky a movitý majetek. O přidělení předem stanoveného majetku rozhodovala přidělová komise, jejíž rozhodnutí

⁶ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy. Umístění, personální obsazení a organizační struktura centrály a oblastních úřadoven v letech 1945–1951. In: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 19, Praha 2011, s. 162.

⁷ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy. Umístění, personální obsazení a organizační struktura centrály a oblastních úřadoven v letech 1945–1951. In: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 19, Praha 2011, s. 162–164.

schvaloval příslušný vyšší orgán. Vzhledem k velké náročnosti tohoto procesu byl v únoru 1947 přijat zákon č. 31/1947 Sb., čímž vzniklo tzv. zkrácené přidělové řízení, které umožnilo přiděly malých a středních majetkových podstat za úhradu do vlastnictví oprávněných uchazečů zkráceným přidělovým řízením, pokud již nebyly převedeny rámcovými plány.⁸

Praktickou realizaci úkolů OsÚ a FNO v regionech zajišťovaly oblastní osidlovací úřadovny (OOÚ), které podléhaly OsÚ, a oblastní pobočky FNO. Po reorganizaci OsÚ a FNO na centrální úrovni došlo ke sloučení těchto úřadoven a ke vzniku společných oblastních úřadoven OsÚ a FNO.

Plesná, která se nacházela v poválečném správním okrese Cheb, spadala do obvodu společné oblastní úřadovny OsÚ a FNO, nacházející se v Karlových Varech, i když dříve bylo plánováno, že vznikne pro okres Cheb samostatná OOÚ v Chebu. K tomu nakonec nedošlo, a tak i na poválečném Karlovarsku tedy zpočátku existovaly dva subjekty: OOÚ, která fungovala od 15. října 1945, a oblastní pobočka FNO, která zahájila svou činnost 1. dubna 1946. K jejich sloučení došlo 18. října 1946.⁹

Na regionální úrovni měly oba tyto subjekty především zabezpečit vhodné zázemí potřebné k jejich činnosti. Na Karlovarsku se oblastní úřadovna OsÚ a FNO setkávala s velkými problémy při hledání vhodných prostor ke svému fungování. Bylo zde rozhodnuto o přeložení sídla oblastní úřadovny z Karlových Varů do Chebu, jelikož úřadovna měla být umístěna ve vnitřním lázeňském prostoru města. Centrála OsÚ a FNO v Praze již dokonce 7. prosince 1945 vydala vyhlášku, ve které tohle stěhování schválila, ovšem v Karlových Varech tato akce narazila na silný odpor především u politické reprezentace: „*ONV a MNV v Karlových Varech protestují po dohodě s krajskou národní frontou proti zamýšlenému přeložení oblastní úřadovny Osidlovacího úřadu a Fondu národní obnovy v Karlových Varech do Chebu. Prohlašují, že Karlovy Vary jsou přirozeným střediskem celého kraje a že přítomnost úřadovny nebude naprosto na závalu rozvoji lázeňského života, vzhledem k utvoření velkých Karlových Varů, kde přestaly Karlovy Vary býti výhradně lázeňským městem a staly se i městem průmyslovým.*“¹⁰ Po několika schůzích musel na příkaz přednosta oblastní pobočky FNO Herbert Poláček rozhodnout o jejím přestěhování do nabízené budovy v Karlových Varech.¹¹

⁸ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy. Umístění, personální obsazení a organizační struktura centrály a oblastních úřadoven v letech 1945–1951. In: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 19, Praha 2011, s. 164.

⁹ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 233–234.

¹⁰ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 235–236.

¹¹ Blíže k osudům H. Poláčka viz ŘEHÁČEK, K. Dvojí exulant Herbert Poláček. Plzeňský rodák s kolínskými kořeny. In: *Židé v Čechách 4 : sborník příspěvků ze semináře konaného 17. a 18. října 2012 v Trutnově*. Praha : Židovské muzeum, 2013, s. 191–200.; ŘEHÁČEK, K. Osidlovací triumvirát: portréty představitelů procesu osidlování poválečného Karlovarska. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 24. Cheb : Krajské muzeum Karlovarského kraje, 2016, s. 343–352.

1.1.1 Organizační struktura oblastní úřadovny v Karlových Varech

Oblastní úřadovny OsÚ a FNO se od začátku svého působení musely potýkat s velkým nedostatkem schopných a pracovitých zaměstnanců. Nedostatek pracovních sil trápil rovněž úřadovnu v Karlových Varech po celou dobu její existence a byl skutečně velkým problémem, který negativně ovlivňoval její činnost. K závratnému nárůstu administrativy došlo zejména po únorovém převratu v roce 1948, kdy OsÚ a FNO zahájily většinu přidělových a dalších personálně velice náročných aktivit, které byly do té doby brzděny neschopností rozhádaných politických stran najít jejich kompromisní řešení. Personálního maxima oblastních úřadoven bylo dosaženo na podzim 1948, od té doby počty zaměstnanců již v souvislosti s postupným útlumem aktivit OsÚ a FNO pozvolna klesaly. Jestliže v karlovarské úřadovně působilo k 15. dubnu 1947 pouze 53 zaměstnanců, v době vrcholu jejích aktivit na podzim 1948 jich bylo až 167 (stav k 1. říjnu 1948) a k 1. prosinci 1949 klesl počet zaměstnanců na pouhých 66, což znamenalo skutečně citelný pokles.¹²

Přednostou OOÚ v Karlových Varech byl od jejího vzniku až do jejího zániku vrchní rada politické správy a bývalý vládní komisař města Plzně JUDr. Petr Němejc.¹³ Přednostou oblastní pobočky FNO v Karlových Varech byl JUDr. Herbert Poláček, který se po sloučení obou institucí stal přednostou oblastní úřadovny OsÚ a FNO.¹⁴

Organizační struktura oblastní úřadovny se měnila v závislosti na situaci na změnách v pražském ústředí OsÚ a FNO. Dne 1. července 1947 vstoupila v platnost nová organizační struktura oblastních úřadoven OsÚ a FNO, která byla přizpůsobena pražskému ústředí tak, že odborům, resp. oddělením pražské centrály, odpovídaly oddělení, resp. referáty oblastních úřadoven. V Karlových Varech byla tato organizace zavedena k 10. červenci 1947.¹⁵ Po reformě se oblastní úřadovna skládala ze sedmi oddělení a expozitury fondovní účtárny: I. oddělení (přednostenské) pomocí svých tří referátů spravovalo úřadovnu a zajišťovalo zprávy a články pro denní tisk, II. oddělení (odsunové) provádělo úkony potřebné pro vysídlení obyvatelstva německé národnosti z Československa; III. oddělení (právní) řešilo veškerou právní agendu úřadovny, spolupracovalo s finančními prokuraturami a soudy; IV. oddělení (osidlovací), které pomocí svých tří referátů určovalo úplaty za užívání bytů, pozemků a dalších nemovitostí, vyplácelo osidlovací příspěvek, připravovalo rámcové přidělové plány, realizovalo přidělové řízení a rozdělovalo konfiskovaný majetek; V. oddělení

¹² ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 238–240.

¹³ Blíže k němu viz ŘEHÁČEK, K. JUDr. Petr Němejc (1890–1951): státním úředníkem v dobách dobrých i zlých. In: *Vlastivědný sborník Muzea Šumavy*. Sušice : Muzeum Šumavy IX, 2016, s. 355–366.

¹⁴ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 239.

¹⁵ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 240–241.

(zjišťovací a konfiskační), které taktéž pomocí svých tří referátů zajišťovalo pátrací agendu, samotnou konfiskaci a vydávání neoprávněně konfiskovaného majetku a náhrady za něj, vedlo kartotéku a evidovalo přihlášky, VI. oddělení (správa majetku) pomocí svých čtyř referátů zastavovalo podniky určené k likvidaci a poté je likvidovalo, prodávalo konfiskovaný majetek, dohlíželo na oblastní sklady a svázelo movité konfiskáty a VII. oddělení (finanční) pomocí svých dvou referátů (odvodu výtěžků, referátu pomocné kontrolní služby) dohlíželo na příjmy FNO a kontrolovalo hospodaření národních správců.¹⁶

K 1. únoru 1949 byly zrušeny veškeré dosavadní oddělení a referáty a zaměstnanci byli rozděleni do pěti oddělení: přednostenského, movitostního, nemovitostního, podnikového a právního a finančního a expozitury fondovní účtárny.¹⁷

1.1.2 Ukončení činnosti oblastní úřadovny v Karlových Varech

K postupné likvidaci OsÚ a FNO a jejich oblastních úřadoven docházelo v souvislosti s ukončováním hlavních přidělových a likvidačních prací. Dne 3. března 1950 vznikla v Praze Ústřední komise pro likvidaci úřadoven OsÚ a FNO. Likvidace karlovarské oblastní úřadovny začala 13. března 1950, kdy se dostavil úředník pražské centrály OsÚ a FNO a se zaměstnanci připravil vše potřebné pro předání a odvoz spisového materiálu.¹⁸ V této době už pracovalo v oblastní úřadovně pouze 35 zaměstnanců. Všichni tito zaměstnanci byli po zániku úřadovny převedeni do pracovního poměru ke Krajskému národnímu výboru v Karlových Varech, který administroval většinu neukončených aktivit OsÚ a FNO.¹⁹

Po zániku oblastní úřadovny přešla část její agendy na pražskou centrálu OsÚ a FNO a další ústřední organizace, část na národní výbory všech stupňů, tedy na krajské, okresní i místní. Během let byly zcela vyskartovány materiály dokumentující přiděly konfiskovaného movitého majetku a archivně byly zpracovány přidělové spisy konfiskovaných rodinných domků a likvidační spisy konfiskovaných živnostenských a průmyslových podniků.²⁰

¹⁶ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy. Umístění, personální obsazení a organizační struktura centrály a oblastních úřadoven v letech 1945–1951. In: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 19, Praha 2011, s. 191–192.

¹⁷ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 248–249.

¹⁸ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 249–250.

¹⁹ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 255.

²⁰ ŘEHÁČEK, K. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 19, Cheb 2011, s. 250.

1.2 Rozdělování tzv. nepřátelského majetku

Správa a rozdělování tzv. nepřátelského majetku byla od počátku významným politickým tématem, ke kterému takto přistupovaly všechny tehdy existující politické strany. Na pozadí přístupu k majetku se tak odehrával zásadní boj o celé další společenské a hospodářské směřování celého poválečného Československa. Spory probíhaly především mezi Komunistickou stranou Československa (KSČ) a Československou stranou národně socialistickou (ČSNS), což byli dva největší političtí rivalové předúnorového Československa.²¹

Komunisté chtěli konfiskovaný majetek začleňovat do subjektů tzv. vyššího hospodářského sektoru (národních, komunálních či družstevních podniků), naproti tomu národní socialisté požadovali co nejrozsáhlejší přiděly konfiskátů soukromému sektoru. Zkonfiskovaný zemědělský majetek se jako důležitý nástroj v boji o voliče v pohraničí začal v souvislosti s blížícími se klíčovými parlamentními volbami, které měly zároveň rozhodnout i o složení národních výborů všech stupňů, přidělovat do vlastnictví žadatelů české, slovenské či jiné slovanské národnosti již od jara 1946 tak, aby co nejvíce přidělů bylo dokončeno právě před volbami. V případě zemědělského majetku, jehož rozdělování bylo v kompetenci představitelů KSČ Julia Ďuriše jako ministra zemědělství a Josefa Smrkovského coby předsedy NPF, vyšel tento kalkul zcela dokonale a byl i jedním z důvodů úspěchu KSČ v těchto volbách hlavně v pohraničních okresech.²²

Taktéž na Karlovarsku se lákala většina tzv. novoosídlenců na možnost získat jednoduše a velmi výhodně movitý i nemovitý majetek, který byl zkonfiskován obyvatelům německé národnosti. Jednalo se o nemovitosti zemědělského charakteru (hospodářské usedlosti, půdu, živý a mrtvý inventář), pak také o rodinné domky, obchody, živnostenské provozovny a menší či větší průmyslové podniky. Novoosídlenci tento majetek nejprve získávali do národní správy, později ho měli možnost získat do vlastnictví v rámci přidělového řízení. Státu se tak i díky tomu podařilo alespoň částečně osídlit pohraniční oblasti a obstarat pracovní síly do zemědělství, průmyslu a služeb, byť tento proces nevyšel podle původních představ a tzv. dosídlování pohraničních oblastí pokračovalo s nevalným úspěchem ještě mnoho dalších let.²³

Koncem srpna 1945 byl schválen podrobný osídlovací plán ministerstva zemědělství, které v září 1945 zahájilo první osídlovací akci v okrese Cheb na Karlovarsku. Akce probíhala téměř bez

²¹ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, Jiří – JEDLIČKOVÁ, Blanka – ŠKERLOVÁ, Jana a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 396.

²² ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 396–397.

²³ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 397–398.

problémů a již v únoru 1946 dostávali první přidělci nově nabytý majetek do vlastnictví. Předávání zemědělských usedlostí do vlastnictví bylo propagandisticky spojováno i s různými výročími a slavnostmi.

Souběžně s tím probíhalo i nezemědělské osidlování měst a obcí. Jednalo se především o národní správy a následné přiděly rodinných domků a drobných živnostenských podniků. O národní správy venkovských zemědělských usedlostí či rodinných domků a živností v malých obcích příliš velký zájem nebyl, naopak ve větších městech provázely tyto akce četné politické spory. Plesná byla v souvislosti s přidělovými akcemi příkladem spíše těch klidnějších částí pohraničí, protože o život v oblastech nacházejících se těsně u hranic osídlenci přílišnou chuť neprojevovali.

Co se týče sporů o majetek, tak nejvážnější problémy nastávaly především v souvislosti s tzv. přednostními uchazeči o konfiskovaný majetek. Jednalo se zejména o osoby vracející se ze zahraničí, kde bojovaly proti nepřátelům Československa v zahraničních armádách či zahraničním odboji, vězně nacistických káznic a koncentračních táborů, příslušníky protifašistického odboje a pozůstalé po nich či válečné poškozence, dále o reemigranty, kteří se vraceli do vlasti na výzvu vlády a v rámci mezinárodních úmluv, žadatele hodné zvláštního zřetele, pokud to vyžadoval nutný hospodářský zájem státu, či osoby vracející se do pohraničí, které byly nuceny v roce 1938 opustit, nebo o osoby postižené národní a rasovou perzekucí.²⁴

V rámci politických bojů se soupeřilo především o zahraniční vojáky a bývalé politické vězně, kteří se vraceli do Československa se značným zpožděním, kdy už byla většina zajímavých národních správ obsazena. Mezi těmito vojáky se z toho důvodu šířila nespokojenost, na což reagoval OsÚ v Praze 1. března 1946 výnosem, kterým zastavil obsazování míst národních správců v podnicích a živnostech a dosazování na místa národních správců bylo možné výhradně na základě doporučení OsÚ v Praze, který ho vydal až po bedlivém přezkoumání dokladů o kvalifikaci, zachovalosti a státní spolehlivosti uchazečů s přednostními nároky. Ostatní se mohli ucházet o národní správu živností pouze tam, kde byl nedostatek přednostních uchazečů, jako byly kovářské, podkovářské a sedlářské živnosti. Nepokoje mezi vojáky výnos ale neuklidnil, tudíž byl ještě před volbami v roce 1946 zadán ministerstvu vnitra požadavek na přípravu zákona, který by tuto problematiku uspokojivě a komplexně vyřešil.²⁵

²⁴ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 398–399.

²⁵ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 400–401.

Na přidělové akci rodinných domků právníkům i fyzickým osobám české, slovenské či jiné slovanské národnosti chtěly mít zásluhy všechny tehdy existující politické strany. Před volbami měla zajištěny nejlepší podmínky ze všech politických stran KSČ, která měla obsazenou funkci předsedy OsÚ v Praze JUDr. Miroslavem Kreysou, díky němuž mohla podstatně ovlivňovat celý osidlovací proces. Na II. krajské konferenci v Karlových Varech v březnu 1946 vysvětlil Miroslav Kreysa význam osidlovací akce svým spolustraníků slovy: „*Budeme-li dělat svou práci zde dobře, bude pohraničí rudé a komunistická strana nejsilnější.*“²⁶

U živnostenských a průmyslových konfiskátů byla aktivní především místní lidospráva na úrovni obcí, kdy místní správní komise (MSK) či místní národní výbory (MNV) samy navrhovaly podniky vhodné k likvidaci. V řadě případů byl však podnik likvidován i přes nesouhlas národního správce či lidosprávy. V rámci podniků se totiž rozhodovalo o tom, které zůstanou po skončení války v provozu a které budou přemístěny mimo region, nebo zlikvidovány.²⁷ Klasifikací podniků do kategorií podle dalšího využití byly pověřeny obnovovací průmyslové komise (OPK), které vznikly v obvodu každé oblastní úřadovny OsÚ a FNO, v Karlových Varech jí předsedal přednosta zdejší oblastní úřadovny OsÚ a FNO H. Poláček. OPK měla připravit podklady pro rozdělení konfiskovaných průmyslových podniků do kategorií: A pro podniky, které měly nadále zůstat v provozu, B pro podniky prozatímně ponechané v provozu jako výrobní rezerva a C pro podniky určené k likvidaci. Rozhodování OPK se snažili ovlivňovat nejen samotní národní správci, ale rovněž představitelé lidosprávy, jelikož likvidace továren znamenala oslabení pozice daného okresu či ztrátu pracovní příležitosti.²⁸

Ve volbách do Národního shromáždění v květnu 1946 zvítězila KSČ. V Čechách získala 43,26 % hlasů, druzí národní socialisté 25,21 %, třetí lidovci 16,27 % a poté sociální demokraté 14,95 %. Největší volební úspěch zaznamenali komunisté právě v okresech, odkud bylo po válce vysídleno původní obyvatelstvo německé národnosti, a to především kvůli přidělování tzv. nepřátelského majetku, na čemž měla KSČ velký podíl. Na Karlovarsku, kde KSČ ovládala program konfiskací nepřátelského majetku a zemědělského i nezemědělského osidlování, zvítězila tato strana ve všech okresech. Z celkového počtu 84 306 odevzdaných platných hlasů jich získala 44 048, což bylo v přepočtu 52,24 %, na druhém místě skončili s velkým rozdílem národní socialisté,

²⁶ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 401.

²⁷ Blíže k tomuto složitému procesu viz HLUŠIČKOVÁ, Růžena. *Boj o průmyslové konfiskáty v Československu v letech 1945–1948*. Praha : Práce, 1983, 179 s.

²⁸ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 401–402.

kteří získali 19 426 hlasů, což bylo 23 %, třetí v pořadí byli sociální demokraté se ziskem 14 260 hlasů, v přepočtu 16,91 %, a poslední místo obsadila Československá strana lidová s 6179 hlasy, tudíž 7,33 %. V samotném okrese Cheb, kam spadala i Plesná, získala KSČ nadpoloviční počet hlasů.²⁹

V průběhu června a července 1946 byly na základě výsledků voleb sestavovány místní a okresní národní výbory a na hodně místech byly zcela ovládnuty členy KSČ. Hospodářská strategie KSČ vyhrála a začínala se měnit politická situace Československa. To však definitivně přišlo až po únorovém převratu o dva roky později. Po volbách v roce 1946 však začaly sílit spory v Radě OsÚ a FNO, kdy se velmi těžce projednávaly žádosti národních podniků o přiděly konfiskovaných průmyslových podniků, kterým bránili zástupci nekomunistických stran, zejména národní socialisté, ve vedení FNO. Tyto problémy se definitivně vyřešily až po únoru 1948, kdy byli funkcionáři FNO nepohodlní novému režimu odstraněni a vláda pověřila vedením FNO předsedu OsÚ Miroslava Kreysu a jeho náměstka, sociálního demokrata Martina Raise, který s ním názorově stále více souzněl. Během několika týdnů tak bylo zahájeno masivní začleňování středních a velkých průmyslových závodů do tzv. vyššího hospodářského sektoru a přiděly živností se rozběhly tak, že byly odevzdávány do vlastnictví tisíců přidělců.³⁰

1.3 Reemigrace a osídlení území cizinci

1.3.1 Příprava reemigrace

Československá vláda se ihned od dubna 1945, po schválení svého programu, snažila otevřít dveře do vlasti všem Čechům a Slovákům, kteří byli v té době roztroušeni v zahraničí. I v dobových časopisech se začaly objevovat myšlenky na vybudování skutečně národního státu Čechů a Slováků, jak třeba napsal ilegální časopis Český kurýr: „*Chceme zase společný stát Čechů a Slováků, ve kterém by místo menšin německé a maďarské byli soustředěni i naši krajané rozptýleni v cizině.*”³¹ Dne 31. července 1945 vláda oficiálně vyzvala zahraniční krajany k návratu do vlasti a přislíbila reemigrantům, že budou zařazeni do výrobního procesu podle jejich dosavadních zaměstnání a povolání. Zahraniční Češi a Slováci byli pozváni za předpokladu, že bude v pohraničí nedostatek pracovníků ve všech oborech, což se ale tak úplně nestalo, jelikož po osvobození nastal velký příliv

²⁹ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 403.

³⁰ ŘEHÁČEK, K. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, J. – JEDLIČKOVÁ, B. – ŠKERLOVÁ, J. a kol. In: *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 405–406.

³¹ ČAPKA, František – SLEZÁK, Lubomír – VACULÍK, Jaroslav. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 159.

osídlenců do pohraničí z vnitrozemí a nejvhodnější místa v lukrativních lokalitách byla v krátké době obsazena.³² Od 28. května 1946 se proto již reemigrantům neslibovalo obdobné sociální a ekonomické postavení jako v cizině, ale jen zařazení do výrobního procesu podle jejich odborných znalostí.³³

Zahraniční státy, které by vystěhovalctvím byly postiženy nejvíce, se této myšlence z mnoha dobrých důvodů bránily: jednak samy po válce pociťovaly úbytek obyvatelstva, jednak obyvatelstvo českého či slovenského původu obvykle patřilo i po emigraci k vzdělanějším a pracovitějším společenským vrstvám jeho nových domovin. Nakonec však k výměně obyvatelstva daly souhlas. Zpočátku byla reemigrace prováděna spolu s repatriací československých státních občanů, kteří byli během války zavlčeni mimo území státu. Přesto v tom však byl významný rozdíl: při repatriaci šlo o návrat krajanů do jejich původní vlasti, zatímco při reemigraci se jednalo o zakládání nové existence cizích státních příslušníků.³⁴

Československo uzavřelo celkem pět reemigračních dohod a jednu dohodu o výměně obyvatelstva. Dohody obsahovaly především ustanovení o technickém provádění reemigrace, o movitém a nemovitém majetku reemigrantů a transferu peněz. První reemigrační dohodou byl protokol ke smlouvě mezi Československem a Sovětským svazem o Zakarpatské Ukrajině z 29. června 1945, který umožnil tamním Čechům a Slovákům možnost přesídlit do Československa a Ukrajincům a Rusům do Sovětského svazu. Druhou dohodou z 10. července 1946 byla československo-sovětská smlouva, která umožňovala reemigraci volyňských Čechů ze Sovětského svazu do Československa, stejně jako československých Ukrajinců, Rusů a Bělorusů opačně. Dohoda s Rumunskem z téhož dne obsahovala jen deklaratorní ustanovení, neboť majetkové záležitosti měla řešit zvláštní konvence, která však nebyla příliš úspěšná, a proto reemigrovali z Rumunska především nemajetní Češi a Slováci, pro více majetné však návrat do Československa výhodný nebyl. Dohoda o výměně obyvatelstva s Maďarskem z 27. února 1946 byla realizována v letech 1946–1948. Úmluva s Jugoslávií z 13. listopadu 1948 se kvůli zhoršení vzájemných vztahů nikdy nerealizovala. V letech 1949–1950 došlo na základě smlouvy s Bulharskem ze 6. května 1949 k reemigraci bulharských Čechů a Slováků. Z Francie a Polska byla reemigrace prováděna na základě úmluv o repatriaci.³⁵

³² ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 159.

³³ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 160.

³⁴ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 160.

³⁵ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 163.

V letech 1945–1946 probíhala reemigrace samovolně nebo v souvislosti s repatriací a nebyla ještě organizována státem. Mnohým, zejména vídeňským Čechům, se podařilo získat dobré osidlovací možnosti, jiní naráželi na různé obtíže a někteří se vrátili zpět do ciziny. V letech 1947–1950 už měla reemigrace poněkud jiný charakter. V této době reemigrovala početná skupina samostatných zemědělců z Volyně, nemajetní průmysloví a zemědělství dělníci a malozemědělci z Rumunska, chudí a s nízkou kulturní úrovní, kteří byli usidlováni na samostatných zemědělských usedlostech. Reemigranti z Maďarska byli v letech 1947–1948 zařazováni do pracovního poměru jako zemědělství a lesní dělníci.³⁶

Osidlovací možnosti v zemědělství a živnostech se stále zmenšovaly, a proto rozhodla vláda 10. ledna 1947 o tom, že reemigranti nemohou počítat s přidělením zemědělských usedlostí nebo samostatných živností a budou umisťováni do pracovního poměru jako průmysloví, zemědělství, stavební a lesní dělníci a horníci. Dalším vládním usnesením, tentokrát z 19. října 1948, byla reemigrace omezena pouze na osoby, které projevily ochotu pracovat v Československu v námezdním poměru a nepožadovaly přidělení zemědělských usedlostí nebo živností do soukromého vlastnictví. Zároveň bylo uloženo ukončit transfer do 30. června 1949. Usnesení vlády z 28. června 1949 prodloužilo reemigraci do 31. prosince 1949.³⁷

1.3.2 Průběh reemigrace

Po příjezdu na naše území bylo třeba pro přechodné ubytování reemigrantů zřídit shromažďovací střediska. Pro oblast Plesné se středisko nacházelo v Chebu. Původně se počítalo, že průměrná délka pobytu reemigrantů ve shromažďovacích střediscích bude činit sedm dnů. Díky dobré organizaci byl ve skutečnosti pobyt mnohem kratší. Od 12. září 1945 byla v těchto střediscích zavedena povinná evidence všech reemigrantů.³⁸

Reemigranti měli při osidlování přednostní právo před všemi ostatními uchazeči vyjma těch, kteří měli ještě silnější přednostní právo, což byli například účastníci osvobozenického boje, političtí vězni a oběti války. V letech 1946–1947 se změnila situace reemigrantů, když byl vydán zákon č. 138/1947 Sb., jímž byla péče o přistěhovalce centralizována a bylo zabezpečeno jejich přednostní právo při přidělování konfiskovaného majetku.³⁹

³⁶ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 165–166.

³⁷ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 166.

³⁸ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 167.

³⁹ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 168.

Proces zemědělského osídlování pohraničí byl převážně dokončen v létě 1946.⁴⁰ Na samostatných zemědělských závodech byly reemigrační akce ukončeny v průběhu roku 1948.⁴¹ V rámci osídlování živnostníků byla velká část volných národních správ živností obsazena již v roce 1946.⁴²

1.3.3 Péče o reemigranty

Vládní usnesení z 28. května 1946 ukládalo ministerstvu ochrany práce a sociální péče provést k úspěšnému zapojení českých a slovenských reemigrantů do hospodářského života potřebnou sociální a produktivní péči. Do sociální péče bylo zahrnuto vyplácení kapesného při příjezdu reemigrantů do vlasti, jednorázová sociální výpomoc, poskytování ošacení, zdravotní péče, starobinecká péče a vyplácení sociálních podpor. Kapesné bylo vypláceno každému reemigrantu při registraci a činilo původně 500 Kčs na dospělé osobu a 100 Kčs na nezletilou osobu, později se však zavedla jednotná sazba 300 Kčs.⁴³

Ministerstvo poskytovalo reemigrantům šatstvo, prádlo a obuv, ačkoli se kvůli nedostatku těchto věcí nedostávalo na každého. V rámci zdravotní péče vysílalo ministerstvo zdravotnictví do jednotlivých okresů osídlených reemigranty zdravotnické brigády. Reemigrantům, kteří neměli dostatečné prostředky na zaplacení přiděleného nábytku či ošacení, byly taktéž poskytovány sociální zápůjčky, než jim živnost poskytla obživu.⁴⁴

Po skončení reemigrační akce bylo nutno ještě určitou dobu pokračovat v sociální a jiné zvláštní péči o přistěhovalce. Ta měla přispět k odstranění rozdílů mezi přistěhovalci a ostatním obyvatelstvem v oblasti hospodářské, sociální, kulturní i politické. Byl kladen velký důraz na výchovu dětí reemigrantů, provádění besed s reemigranty a organizování kurzů českého jazyka za účelem jejich brzké asimilace, vyrovnání kulturní úrovně, odstranění případů analfabetismu a zamezení někde se vyskytujícího alkoholismu.⁴⁵

Součástí závěrečné etapy reemigrace bylo provedení majetkoprávního vyrovnání s reemigranty. Měly jim být především poskytnuty náhrady za nemovitý majetek zanechaný navrátilci

⁴⁰ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 169.

⁴¹ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 172.

⁴² ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 173.

⁴³ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 177.

⁴⁴ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 177–178.

⁴⁵ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 179.

v dřívějších působištích. Reemigranti zanechali v cizině majetek, který nebylo možné převést do tuzemska, a předpokladem vyrovnání s reemigranty bylo vyrovnání s příslušnými státy.⁴⁶

Politická reprezentace se snažila zajistit pro osídlence co nejlepší podmínky. Například na druhé krajské konferenci KSČ v Karlových Varech předseda OsÚ v Praze Miroslav Kreysa ve svém projevu prohlásil, že „obyvatelstvo, aby sem rádo a dobrovolně šlo, musí vědět, že zde budou pro ně příznivější životní podmínky“.⁴⁷ I přes veškeré výhody nabízené osídlencům od československé vlády (např. vyplácení osidlovacího příspěvku, snížené nájemné v bytech a domech atd.) byli reemigranti občas velice nespokojeni. Stěžovali si především na špatné ubytování a stravování, ale i na malé výdělky v zemědělství a lesnictví. Od samého počátku naráželi přistěhovalci také na nedostatek osidlovacích možností, mnohdy i na neochotu místních úřadů a malé pochopení veřejnosti.⁴⁸ Občas se tedy stávalo, že se reemigranti vraceli zpět do země, odkud se do Československa přistěhovali.

1.4 Příděl konfiskovaných rodinných domů

Po skončení války byl proces budoucího přidělování rodinných domků zahájen zavedením národní správy, kterou ve většině případů zaváděly MSK či MNV. Poté byl na každou majetkovou podstatu jmenován národní správce.⁴⁹

V rámci přípravné fáze přidělového řízení byly sestaveny seznamy rodinných domků určených k přidělu a byly vypracovány a vyhlášeny rámcové přidělové plány, které vymezovaly v jednotlivých obcích nemovitosti zařazené do přidělového řízení.⁵⁰

Důležitým úkolem byl správný výpočet nájemného z rodinných domů, což mělo velký význam při následném stanovení jejich přidělové ceny. Nájemné vypočítávala komise MNV v součinnosti s okresním národním výborem (ONV). Po stanovení ceny vyhotovily MNV seznamy všech rodinných domků, zaslaly je ONV a ty je poté postoupily oblastní úřadovně OsÚ a FNO. Ta je přezkoumala a vypracovala definitivní seznamy rodinných domků určených k přidělu.⁵¹

Dne 30. srpna 1948 se začaly vyvěšovat rámcové přidělové plány a informační plakáty na veřejných vývěskách jednotlivých MNV. Následující den začala po dobu dvou měsíců běžet lhůta

⁴⁶ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J.. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 179.

⁴⁷ ŘEHÁČEK, K. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 133.

⁴⁸ ČAPKA, F. – SLEZÁK, L. – VACULÍK, J. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, s. 174.

⁴⁹ ŘEHÁČEK, K. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 136.

⁵⁰ ŘEHÁČEK, K. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 138.

⁵¹ ŘEHÁČEK, K. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 145–146.

pro podání přihlášek. Těch bylo několik podle osoby žadatele: a) přihláška pro uchazeče, kteří již v domě bydleli (oranžová či zelená barva), b) přihláška pro přednostní uchazeče, kteří v domě dosud nebydleli (světle zelená či skoro bílá barva), c) přihláška pro právnické osoby a d) dodatek k přihlášce určený pro spoluuchazeče, který nebyl rodinným příslušníkem uchazeče. Přihlášky měly zároveň celou řadu příloh. Na závěr musel žadatel v přihlášce prohlásit, že nemá žádný jiný vlastní byt. V případě vlastnění nějakého bytu se ho musel žadatel v rámci kladného vyřízení jeho žádosti vzdát ve prospěch státu.⁵²

Lhůta pro podání přihlášek uplynula 2. listopadu 1948, došlé přihlášky byly zhodnoceny a byly vypracovány předběžné návrhy na přiděl. Komise MNV přezkoumaly veškeré údaje uvedené v přihláškách a určily, zda zájemce splňuje kritéria k zařazení do přidělové akce. Výběr vhodného přidělce byl někdy ovlivněn korupcí či záměrným zvýhodňováním jednoho uchazeče před druhým. Neúspěšní žadatelé se proto mohli odvolat nebo si na přístup úřadů stěžovat, čímž se však celý proces prodlužoval.⁵³

Terčem kritiky byla také přidělová cena. Ta byla součástí návrhu na přiděl, který vyhotovil MNV poté, co provedl tzv. seznání nemovitosti. To spočívalo v odhadu a stanovení tržové ceny rodinného domu. Na Karlovarsku probíhalo oceňování od konce dubna 1948 do začátku března 1949 a v samotném okrese Cheb, jehož součástí byla i Plesná, bylo dokončeno už ke konci roku 1948.⁵⁴

Z odhadní ceny, která představovala základní přidělovou cenu, se mohly poskytovat různé slevy. Ty byly určeny především osobám, které byly postiženy válkou nebo se aktivně účastnily protifašistického odboje. Další slevy se poskytovaly osobám sociálně slabým a osobám, které se podílely na budování státu. Ne vždy byly ale žádosti o snížení cen vyřízeny ke spokojenosti žadatelů. Jeden takový případ byl zaznamenán i z Plesné: truhlář Jaroslav Flaksa, který získal rodinný domek č. p. 421 a jemuž byla zamítnuta možnost zaplatit přidělovou cenu ve dvou splátkách, obvinil oblastní úřadovnu OsÚ a FNO v Karlových Varech z asociálních postojů slovy: *„Jsem dělník a moje mzda činí 2800 Kčs měsíčně, mám ženu a dvě děcka, tudíž jsme čtyřčlenná rodina a jsem sám výdělečně činný, tudíž si každý velmi dobře vypočítá, kolik asi zbude na hotovosti po nákupu životních potřeb a nějakého oblečení pro děti. Z tohoto důvodu jsem Vás prosil o možnost povolení těchto splátek a nenašel jsem u Vás porozumění pro moji poctivou snahu tuto částku zaplatit, byť třeba jen ve splátkách. Mám dojem, a Vaše jednání tomu nasvědčuje, že nemáte porozumění a pochopení pro*

⁵² ŘEHÁČEK, K. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 148.

⁵³ ŘEHÁČEK, K. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 150.

⁵⁴ ŘEHÁČEK, K. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 155.

člověka, který již přes tři léta poctivě v našem pohraničí pracuje, zde si založil svůj nový domov a má také určitý podíl na budování našeho pohraničí, protože kdybych byl takový jako dosti těch, kteří sem přišli před námi, byl bych si, lidově řečeno, nahrabal a koukal dávno již zmizet. Nechci se nijakým zpětným krokem vraceti do minulosti, protože chceme jít každopádně vpřed, ale chci Vám poukázat na to, že zde máte též poctivé lidi, kterým je možno věřit a vyjít jim trochu vstříc a ne je stručným přepisem v jejich poctivosti a důvěře srážeti k zemi.”⁵⁵

V poslední etapě přezkoumala oblastní úřadovna OsÚ a FNO předložené návrhy MNV a na základě vlastního šetření vydala definitivní rozhodnutí o přidělu, s nímž seznámila přidělce. Mohla být rovněž nápomocná při zprostředkování sjednání potřebného úvěru u bankovního ústavu. Celý proces provázely mnohé problémy, dosavadní uživatelé domů se např. odmítali vystěhovat a uvolnit tak přidělené nemovitosti novým nabyvatelům, další potíže plynuly z neschopnosti a neochoty přidělců splácet bankovní úvěry a hradit přidělové ceny. Tyto problémy se týkaly především reemigrantů, kteří neměli žádné finanční prostředky. Mohli však uhradit část přidělové ceny tím, že postoupili státu majetek zanechaný ve svých dřívějších domovech.⁵⁶

Přiděly mohly být také dobrovolně nebo nuceně z úřední moci rušeny. Osídlenci se dobrovolně vzdávali svých domů, např. kvůli jejich špatnému technickému stavu, který způsobili předchozí nájemníci, kvůli nedostatku finančních prostředků na splácení hypotéky či náhlým sociálním problémům. Z úřední moci byly přiděly rušeny zejména tehdy, když přidělce rodinný domek opustil, nestaral se o něj či nesplácel bankovní úvěr. Celá řada přidělů byla zrušena kvůli emigraci osídlenců či jejich dlouhodobé nepřítomnosti, např. kvůli pobytu ve vězení. Dále se přiděly rušily v případech, kdy se obec dostala do zakázaného pohraničního nebo vojenského pásma, a také z veřejného zájmu, když obec potřebovala přidělenou nemovitost k veřejně prospěšným účelům, např. k umístění škol, zdravotních středisek atd.⁵⁷

Přídělový systém formálně skončil 30. června 1951, ale k tomuto datu rozhodně zastaven nebyl, jelikož stále ještě zbývalo mnoho nedodělků. Přídělová akce skončila fakticky až v roce 1952, kdy vydalo ministerstvo financí vyhlášku č. 303, že se po 1. prosinci 1952 již nesmějí provádět žádné přiděly rodinných domů. Ze začátku o přidělování domů lidé nejevili příliš zájem, proto se na Karlovarsku tato akce propagovala i filmově. V září 1949 se oblastní úřadovna OsÚ a FNO v Karlových Varech obrátila na Zpravodajský film, který požádala o zaslání filmu natočeného

⁵⁵ ŘEHÁČEK, K. Přiděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 157.

⁵⁶ ŘEHÁČEK, K. Přiděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 160.

⁵⁷ ŘEHÁČEK, K. Přiděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 161–163.

k propagaci neobydlených rodinných domků nenacházejících se většinou v místech, v nichž nebyly pracovní příležitosti, kde však byly velmi příznivé podmínky pro rekreaci, turistiku a sport.⁵⁸

2. PRŮBĚH OSIDLOVÁNÍ PLESNÉ

Město Plesná leží v pahorkatém terénu na západní hranici České republiky s německou spolkovou zemí Sasko severně od Chebu. Povědomost o městě rostla v Československu i za hranicemi státu od začátku dvacátého století. Jeho velký rozvoj byl zahájen zejména výstavbou železniční tratě saské dráhy vedoucí až do Chebu, která byla dostavěna 15. června 1904.⁵⁹ V této době se začal rozvíjet průmyslový život ve městě, byly zakládány továrny na výrobu textilního a stávkového zboží a na zpracování kůže. Ovšem především výroba hudebních nástrojů, zvláště houslí, mandolín a kytar, rozšířila jméno města i do zámořských států.⁶⁰ Bohatství města se odráželo ve všedním životě, bydlení i v celkové hospodářské situaci obce. Vzrůstal jak majetek její, tak i majetek řady továrníků. Především díky průmyslu se tak z Plesné stalo třetí nejdůležitější a největší město na Chebsku, hned po Chebu a Františkových Lázních.

Do Plesné přicházeli dělníci z blízkého okolí. Továrny, ze kterých se postupem času staly velké podniky, zaměstnávaly i přes dva tisíce dělníků a úředníků. Ani první světová válka nezabránila dalšímu rozmachu města. Po jejím skončení nadále vzrůstal počet soukromých textilních podniků, dosáhl čísla 19. Kromě továren narůstalo také množství obchodů a škol.⁶¹

Mnoho továrníků v Plesné dokázalo místním obyvatelům nabídnout veliký počet pracovních míst. Větší firmy zaměstnávaly okolo 300 zaměstnanců, byly zde ale i menší firmy, které pro plesenské občany a obyvatele bližšího okolí vytvářely například 10 či 15 pracovních míst.⁶² Právě o tyto firmy byl veliký zájem při poválečném osidlování města, když se o jejich přiděly do národní správy hlásila řada zájemců neněmecké národnosti.

2.1 Charakteristika města v období let 1945–1948

Z pohledu poválečného osidlování je třeba vzít v potaz nejen samotnou Plesnou, ale také obec Šneky. Ta se vyvíjela v tomto období samostatně, teprve ve druhé polovině roku 1948 byla

⁵⁸ ŘEHÁČEK, K. Přiděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje* 20, Cheb 2008, s. 166.

⁵⁹ Státní okresní archiv (dále jen SOKA) Cheb, fond č. 134, Městský národní výbor (dále jen MěNV) Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, Jiří – VOTÝPKA, Zdeněk – HORNEKOVÁ, Jana. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 7.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 8.

⁶² SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 16–18.

rozhodnutím ONV v Chebu sloučena s Plesnou a vznikl tak nový správní útvar, Plesná s katastrálním územím Šneky. Před květnem 1945 měly Plesná i Šneky dohromady téměř 5000 obyvatel, jen v Plesné žilo v té době 3170 obyvatel německé národnosti.

Osvobození Plesné začalo 30. dubna 1945, kdy už obyvatelé ve městě mohli slyšet zvuky granátů na hranicích nacházející se americké armády. Dva dny trval boj s urputnou posádkou příslušníků jednotek SS z důstojnické školy z Karlových Varů. Při bojích bylo vystřeleno kolem 3000 granátů, město bylo silně poškozeno, mnoho domů vyhořelo a dvě továrny byly rozbořeny. V posledním okamžiku při ústupu vyhodila německá posádka do povětří navíc i muniční vlak.⁶³

Převrat a osvobození po válce přilákaly první osídlence české národnosti. Nastoupili noví národní správci či zástupci státu v národních správách a ujímali se vedení podniků a živností. Do Plesné přišlo mnoho Slováků a Slezanů. Osídlence doplnili reemigranti ze všech zemí Evropy: Sovětského svazu, Rumunska, Maďarska, Jugoslávie, Polska a Francie. Opravovaly se poškozené domy a rozjížděly továrny zdecimované druhou světovou válkou.⁶⁴

Češi rovněž od Němců převzali správu obce. V květnu 1945 se ustavila česká samospráva a vytvořila MSK, která zahájila svoji činnost již 27. května.⁶⁵ Prvním předsedou byl zvolen na dobu od 1. června do 15. července Alois Sviták, dalšími předsedy byli od 16. července do 24. října 1945 Karel Hájek, od 25. října 1945 do 31. března 1946 Emil Hrouzek a od 1. dubna 1946 do 2. července 1946 František Vávra.⁶⁶ V této době doléhaly na vedení města čím dále větší úkoly. Bylo třeba provádět důkladnou kontrolu osídlenců, neboť se do pohraničí dostávali s prvními osídlenci i ti, kteří se snažili pouze kořistit a využívat zmatků souvisejících s osidlovacími akcemi. Bylo třeba rovněž začít řešit otázku obyvatel německé národnosti. Od 7. listopadu byli Němci, kteří přicházeli v úvahu k odsunu, stěhováni do horších bytů, aby ty lepší bylo možno využít pro potřebu osídlenců. Všechny německé potravinářské, pekařské a některé další živnosti byly s okamžitou platností od 7. listopadu uzavřeny, celkem došlo k likvidaci osmi koloniálních obchodů, dvou pekáren a dvou textilních obchodů. Dne 21. listopadu došlo také k velkému přejmenování ulic, kdy dosavadní německé názvy nahradily české ekvivalenty.⁶⁷

⁶³ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 10–11.

⁶⁴ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 11–12.

⁶⁵ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 11.

⁶⁶ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 21–22.

⁶⁷ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 20–21.

Dne 27. dubna 1946 byl proveden první odsun plesenských Němců v počtu 21 osob. Tyto odsuny pak pokračovaly v několikadenních intervalech až do října 1946.⁶⁸ Celkem bylo tímto způsobem odsunuto ze Šneků 1215 osob a z Plesné 2172 osob.⁶⁹

V této době vrcholily přípravy na důležité volby, které poté znamenaly v mnoha městech v pohraničí výrazné změny. Politické strany začaly vyvíjet pomocí různých kampaní tlak na občany. Komunisté pořádali v mnoha městech na okrese, mezi kterými byla právě Plesná, ale také Cheb, Františkovy Lázně, Skalná a Luby, májové průvody v národních krojích se státní a sovětskou vlajkou. Na tyto průvody přicházelo mnoho lidí a hojná účast byla vysvětlována jako láska a důvěra ke straně, která sjednocovala téměř všechny. Zároveň slibovala naplnění a dotvoření odkazu padlých hrdinů, budovatelskou práci a utvrzení svazku Čechů a Slováků. Chtěla zajistit vládu lidu, prohloubit práva občanů, naplňovat povinnosti nových orgánů lidové správy, zaručit rozvoj zestátněného průmyslu a zároveň zvelebovat zemědělství a obchod.⁷⁰

V Plesné vyhrála volby v roce 1946 drtivým způsobem KSČ. Ta získala z celkových 338 odevzdaných hlasů 246, což bylo v přepočtu 72,78 %. Na druhém místě skončili národní socialisté s 55 hlasy (16,27 %), na třetím se umístili sociální demokraté s 29 hlasy (8,58 %) a poslední byla Československá strana lidová s šesti hlasy (1,78 %). Dva hlasy byly neplatné. Ve Šnekách získali komunisté ještě více procent: z celkově 119 odevzdaných hlasů jich získali 98, což se rovnalo 82,35 %. Druzí národní socialisté dostali pouze 13 hlasů (10,92 %), třetí sociální demokraté šest (5,04 %) a poslední Československá strana lidová pouze jeden hlas (0,84 %). Jeden hlas byl neplatný.⁷¹

Komunisté tedy měli velice silnou pozici na nově vzniklém MNV a dosadili si do vedení města svého kandidáta, od 3. července 1946 jím byl Karel Hoffmann. V té době se v Plesné nacházelo 685 Čechů, 495 Němců a 19 cizinců. O rok později, 7. května 1947, už žilo v Plesné 960 Čechů a Slováků, 216 neodsunutých Němců, 196 německých specialistů, 39 německých antifašistů, 31 cizinců a 22 osob žijících v národnostně smíšených manželstvích.⁷²

Dne 2. září 1947 byl předsedou MNV zvolen Jaroslav Macháně a po sloučení obcí Plesná a Šneky 29. července 1948 se předsedou nového MNV stal Otta Samek, po jehož odchodu z funkce

⁶⁸ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 21–22.

⁶⁹ SVOBODA, L. *Odsun obyvatelstva německé národnosti z Plesné v letech 1945–1948*. Bakalářská práce Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, Plzeň 2018, s. 39.

⁷⁰ MIČUDOVÁ, Jana. *Volby na Chebsku 1946 a 1948, komparace z pohledu hospodářských a sociálních dějin*. Bakalářská práce Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice, 2013, s. 43–44.

⁷¹ MIČUDOVÁ, J. *Volby na Chebsku 1946 a 1948, komparace z pohledu hospodářských a sociálních dějin*. Bakalářská práce Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice, 2013, s. 70.

⁷² SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 22–24.

vedl od 9. dubna 1949 prozatímně obec Václav Malý. Za jeho vedení došlo ke zřízení Komunálních podniků, které slučovaly všechny živnosti pod jediné vedení pod státním dozorem. Dne 6. října 1949 byl Václav Malý oficiálně zvolen předsedou MNV. Město mělo v tomto období kolem 1570 obyvatel, z toho jich bylo 1050 starších 20 let. Obyvatelstvo tvořilo 75 % dělníků, 10 % zemědělců a 15 % úředníků a zástupců jiných povolání. Dne 28. února 1950 byla vládním nařízením provedena reorganizace MNV a jeho předsedou se stal František Merhout.⁷³

2.2 Konfiskace majetku

Dekret prezidenta republiky Edvarda Beneše č. 108/1945 Sb. představoval zabránění tzv. nepřátelského majetku a jeho konfiskaci bez náhrady pro československý stát. Výrazně tak ovlivnil i situaci v Plesné. Osoby německé národnosti, které byly určeny k odsunu do Německa, musely sepsat majetek, který si chtěly vzít s sebou, a požádat MSK v Plesné o příslušné povolení. Majetek, který si s sebou nevzaly nebo vzít nesměly, byl sepsán a označen jako konfiskovaný ve prospěch státu. Majetek se konfiskoval fyzickým i právnickým osobám.

Ministerstvo vnitra očekávalo, že se národní výbory svědomitě postarají o to, aby byl konfiskovaný majetek jimi či správními komisemi řádně spravován tak, aby důsledky konfiskace byly ospravedlněny i pro budoucnost a aby bylo prokázáno, že konfiskace tzv. nepřátelského majetku nebyla aktem odplaty s cílem obohacení jednotlivců, ale že majetkových hodnot bylo správně a spravedlivě použito k nápravě nezměrných škod a odčinění bezpráví, které okupanti způsobili českému a slovenskému národu a československému národnímu hospodářství.⁷⁴ Tak měla vypadat správa tohoto majetku podle představ státu. V praxi však docházelo k různým manipulacím s tímto majetkem, četným krádežím a obohacování jednotlivců na úkor celku. Jednalo se o krádeže v zemědělských usedlostech, např. o zcizené zásoby obilí, které byly rozebírány novými osídlenci,⁷⁵ ale i v bytech odsunutých Němců. Příkladem přímo z Plesné bylo částečné rozkradení majetku Daniela Sandnera žijícího v domě č. p. 70, odkud bylo hned druhý den po jeho odsunu odcizeno jedno starší dámské jízdní kolo neznámým pachatelem, který vytrhl okno ze dvora a vnikl do domu.⁷⁶

Obce se měly postarat o řádné zpeněžení konfiskovaného movitého majetku a výtěžky odvést státu. Na základě vyhlášky OsÚ a FNO v Praze č. 2145/1946 z 9. prosince 1946, o povinnosti výkazu a odvodu peněžitých výtěžků z prodeje věcí konfiskovaných podle dekretu č. 108/1945 Sb., měly obce odvádět FNO veškeré peněžité hotovosti konfiskované nebo plynoucí z prodeje konfiskací

⁷³ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 22–24.

⁷⁴ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, vyhláška Osídlovacího úřadu (dále jen OsÚ) a Fondu národní obnovy (dále jen FNO) v Praze č. 2145/1946 z 9. 12. 1946.

⁷⁵ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, sdělení MNV v Plesné z 23. 6. 1947.

⁷⁶ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, soupis nábytku D. Sandnera, s. d.

movitých, zasílat FNO a ONV celková vyúčtování těchto hotovostí na předepsaných tiskopisech a zasílat NPF přehled o hospodaření na konfiskovaném zemědělském majetku. Dále si měly vést účetní zápisy o přijatých a vydaných peněžích a pokladní deník, pořídit inventuru skladiště a vést skladištní knihu a zasílat měsíčně FNO a oblastní úřadovně OsÚ a FNO hlášení o příjmech a výdajích za konfiskovaný majetek.⁷⁷

Kromě objemných a těžkých movitostí, např. postelí, skříní, kredencí, nočních stolků, divanů, stolů, židlí, umyvadel či zrcadel, které obvykle žádnou speciální hodnotu neměly a rozebíraly si je osoby blízké nebo továrny, se zvláštní pozornost věnovala především zlatým a stříbrným předmětům či cennostem z jiných méně hodnotných kovů, které byly uloženy v pokladně MSK v Plesné a následně je od ní přebíral Celní úřad v Plesné. Speciální evidence byla vedena rovněž pro šicí stroje, jízdní kola či hudební nástroje.⁷⁸

Při odsunu Němců byly zabavovány také jejich vkladní knížky, cenné papíry a pojistky. Ty byly zaevidovány a uloženy u ONV či MNV v číslovaných balících,⁷⁹ později je přebíraly specializované instituce zabývající se likvidacemi konfiskovaných peněžních ústavů a podniků a vyrovnáváním jejich závazků a pohledávek. V případě Plesné se jednalo o karlovarskou úřadovnu Ústředního likvidátora peněžních ústavů a podniků, který likvidoval mj. banky, spořitelny, záložny, ale také ústavy peněžního družstevnictví, nejčastěji německá úvěrní družstva, tzv. raiffeisenky.⁸⁰

Konfiskacemi byli po právu postiženi vyložení nacisté, což byl v Plesné třeba případ Romana Schneiberga. Ten se po bojích vrátil do města v roce 1945, celou dobu okupace se choval jako náruživý nacist, byl členem NSDAP a jeho syn byl v HJ. Radoval se, že Němci budou pány světa, nosil odznak NSDAP a psal do novin Frankfurter Zeitung protičeské články. Majetek byl konfiskován také Josefu Rybovi, který se při sčítání lidu provedeném 17. května 1939 v bývalé sudetské župě hlásil k německé národnosti, po válce byl proto považován za osobu této národnosti. Proti konfiskaci podal odvolání a vznesl námitku, že byl za okupace vězněn. Na to ale nebyl brán zřetel, jelikož byl odsouzen a vězněn za obecný, nikoliv politický trestný čin. Jmenovaný byl po obsazení pohraničního území Němci nejdříve ze služby u pošty propuštěn, ale poté byl znovu 1. července 1939 k německé

⁷⁷ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, vyhláška OsÚ a FNO v Praze o výkazu a odvodu peněžitých výtěžků z prodeje věcí movitých konfiskovaných podle dekretu č. 108/45 Sb. z 30. 1. 1947.

⁷⁸ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, hlášení o zajišťovacích akcích, s. d.

⁷⁹ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, sdělení OsÚ a FNO v Praze ke správě zkonfiskovaných vkladních knížek, životních pojistek a cenných papírů z 3. 2. 1947.

⁸⁰ Blíže k této problematice viz ŘEHÁČEK, K. Likvidační střediska konfiskovaných majetkových podstat lidových peněžních ústavů na Karlovarsku a Plzeňsku. In: *Západočeské archivy*. Plzeň : Státní oblastní archiv v Plzni, 2011, s. 160–164.

poště jako Němec přijat. Za Němce byl z pohledu konfiskace pokládán i po válce, jelikož nemohl prokázat věrnost Československé republice.⁸¹

2.3 Likvidace průmyslových konfiskátů

Plesná byla významným centrem československého textilního průmyslu. Ten byl až do roku 1938 vysoce výkonný a mohl úspěšně soutěžit s nejpokročilejšími zeměmi světa. Od roku 1939 však nastal patrný úpadek, jelikož bylo německou okupací přerušeno spojení se světem a průmyslové kapacity se využívaly k zavádění válečné výroby.⁸²

Po druhé světové válce bylo snahou plesenských podniků navázat na předválečný vývoj a vybudovat v co nejkratším čase vzorné závody československého průmyslu. Národní správci podniků se proto snažili získat do svých závodů kvalifikované a spolehlivé pracovní síly z československého vnitrozemí a poskytnout jim co nejlepší pracovní podmínky. Hodlali navrhnout vnitrozemským textilním závodům stejného druhu vzájemnou výměnu českých dělníků za německé, přičemž chtěli přihlížet k odborné kvalifikaci. Byli si vědomi, že osídlení pohraničí je důležité provést spolehlivými lidmi z vnitrozemí, aniž by při tom došlo k poruše výkonnosti ve vnitrozemských textilních továrnách. Němečtí specialisté, pokud nebyli politicky zatíženi, tak mohli být bez větších problémů použiti i v českém prostředí.⁸³

Původními vlastníky plesenských továren byli především obyvatelé německé národnosti, jejichž majetek byl zabaven a byla do něj dosazena národní správa. V případě živností měl národní správce naději, že podnik později získá do vlastnictví, a tak byl motivován k jeho řádné správě a hospodářskému rozvoji. V případě národních správ průmyslového majetku však bylo jasné, že zejména významné průmyslové konfiskáty budou začleňovány do tzv. vyššího hospodářského sektoru, nebo likvidovány.

Ve všech případech však měli národní správci povinnost vést majetkové podstaty s péčí řádných hospodářů, měli skládat účty orgánu, který je jmenoval, podávat mu podrobné zprávy o finančním a hospodářském stavu podniku nebo majetku, a to ve lhůtách tímto orgánem určených a kdykoliv podat jemu, jakož i nadřízeným orgánům potřebné nebo vyžádané zprávy a vysvětlení a umožnit jim provedení kontroly na místě samém. Dále správci měli dbát všech předpisů veřejné správy o hospodaření a měli předkládat ve stanovených lhůtách všechna předepsaná hlášení.⁸⁴

⁸¹ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, sdělení ONV v Chebu MNV v Plesné z 29. 12. 1948.

⁸² K této problematice viz ŘEHÁČEK, K. Likvidace průmyslových konfiskátů na Karlovarsku po roce 1945. In: *Západočeské archivy*. Plzeň : Státní oblastní archiv v Plzni, 2013, s. 157-169.

⁸³ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, dopis firmy Adolf Päsold a syn MSK v Plesné z 27. 11. 1945.

⁸⁴ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, zápis protokolu o výsledku komise vyslané MNV k panu Františku Vávrovi z 12. 12. 1946.

V případě, že výrobní kapacity nebyly ve vysídlovaném regionu využitelné (neměly dostatečný odbyt výrobků, dostatek pracovních sil či surovin k výrobě), bylo strojové vybavení takovýchto podniků demontováno a použito jinde, buď přímo v pohraničních oblastech, nebo ve vnitrozemí Československa, část strojového vybavení byla využita v programu industrializace Slovenska či vyvezena do ostatních spřátelených evropských států. Podniky, kterým původně strojové vybavení patřilo, tak nemohly dále vyvíjet činnost a byly rušeny.

Všechny zrušené podniky v Plesné byly dále likvidovány Souhrnným likvidačním střediskem v Kraslicích, které provádělo soupis jejich majetku a jeho následné zpeněžení. Likvidátoři byli oprávněni a povinni učinit všechny kroky, aby převzali do své správy veškeré jmění podniku, stroje a strojní zařízení, nástroje a suroviny, polotovary, hotové výrobky, kancelářské zařízení atd. se všemi účetními a obchodními záznamy a doklady. Zároveň nesměli se sepsanými věcmi nijak nakládat bez povolení oblastní úřadovny OsÚ a FNO. Osoby, které v době likvidace měly u sebe jmění podniku, jeho obchodní knihy, záznamy a doklady, byly povinny je vydat likvidátorovi. Likvidátor byl oprávněn vstupovat do všech místností náležejících k podniku a nahlížet do všech účetních a obchodních záznamů a dokladů. To byl však ideální stav, mnoho konfiskátů naopak s péčí řádného hospodáře spravováno nebylo. Jako příklad z Plesné lze uvést třeba činnost Františka Vávry, který se stal národním správcem továren na stávkové zboží Böhm, Blohs a Reichel. U něho bylo zjištěno pochybení, jelikož si vyplácel 3000 Kčs měsíčně i tehdy, kdy už firma nefungovala a národní správce pouze dohlížel, aby nebyl zcizován její majetek.⁸⁵ Dalším národním správcem, který nepostupoval podle výše uvedených pokynů, byl u firmy Lehrmann a synové František Zrubek. Ten se o svěřený podnik nestaral s péčí řádného hospodáře a nesnažil se zaměstnávat české úřednictvo a dělnictvo, v září 1945 zaměstnával kupř. jen jednu českou kancelářskou sílu a jednoho českého dělníka. V podniku byl trvale nepřítomen a po dobu své nepřítomnosti neměl určeného zástupce. Jeho jednání bylo vůči MSK naprosto odmítavé a obdobné stanovisko zastával i vůči dalším národním správcům. Ani národní správce továrny na pletené zboží Adolfa Geipela a syna Jaroslav Trávníček se o svěřený podnik nestaral a velmi často ho opouštěl. Ještě v září 1945 nezaměstnával ani jednoho Čecha a také on neměl jmenovaného zástupce. Jeho jednání bylo v naprostém nesouladu vůči MSK, již dokonce vyhrožoval, že využije svých známostí v Praze k jejímu sesazení.⁸⁶

Příklady likvidací průmyslových konfiskátů byla v Plesné, centru textilnictví, celá řada. Jednou byla již zmiňovaná firma Adolf Blohs, jednalo se o jednu z největších továren v Plesné, která

⁸⁵ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, dopis revizní skupině u pobočky FNO v Karlových Varech z 26. 11. 1946.

⁸⁶ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, dopis předsedy MSK OSK v Chebu z 6. 9. 1945.

vyráběla pletené a stávkové zboží, hlavně spodní prádlo, spodky, spodničky a košile. Bývalý majitel Adolf Blohs, který byl v Plesné místním vedoucím NSDAP a v době války byl nasazen na frontě, se po ukončení války do Československa nevrátil. Během okupace byl podnik kvůli nepřítomnosti majitele veden jeho ženou Paulou Blohsovou a hlavně jeho neteří Gertraud Holzapfelovou a koncem války se nacházel ve velmi zchátralém továrním objektu pronajatém od firmy Adolf Päsold a syn v Plesné. Národní správce František Vávra převzal za přítomnosti předsedy MSK Emila Hrouzka hotovost firmy, která činila pouhých 176,98 říšských marek.⁸⁷ Účetní knihy i celé účetnictví firmy byly v nepořádku, jelikož ženy, které podnik vedly, krátce po převzetí národní správy uprchly do Německa, a národní správce rekonstruoval účetnictví až do 16. července 1946.⁸⁸ Většina strojů a zařízení, které byly oceněny částkou 164 760 Kčs, se v době převzetí národní správou nacházela v provozovnách, byly ale v dezolátním stavu, stropy byly na spadnutí a stroje znečišťovala opadávající omítka. Stroje byly oceněny částkou 164 760 Kčs. Podnik nebyl pod národní správou, která byla zavedena 1. listopadu 1945, vůbec v provozu a národní správce měl za úkol pouze rozprodat suroviny, výrobky a zařízení. Firma byla klasifikována jako průmyslový podnik kategorie C, byl na ni vydán zastavovací výměr ministerstva průmyslu a na základě tohoto výměru byla firma podle vyhlášky OsÚ v Praze 1586/46 zlikvidována. Zboží a polotovary byly z příkazu Hospodářské skupiny československého textilního průmyslu v Praze rozprodány, suroviny byly předány za inventurní cenu plesenské firmě August Reichel, kterou měl v národní správě též Vávra. O část majetku projevíli zájem v roce 1947 v restitucích britští státní občané Rudolf a Karel Askonas, bývalí majitelé firmy Heller a Askonas v Aši, kteří před okupací z rasových důvodů opustili Československo, jejich majetek byl arizován a rozprodán či přidělen různým německým podnikům.⁸⁹

Dalším podnikem spravovaným F. Vávrou byla firma Walter Böhm, jejíž výroba byla umístěna v obytném domku č. p. 264. Majitel firmy však rovněž za války sloužil v německé armádě a v jeho nepřítomnosti vedl podnik jeho otec. Ten ale během války zemřel, takže podnik po něm převzala jeho manželka, která vedení firmy ani výrobním záležitostem vůbec nerozuměla, čímž působila zejména v účetnictví značný chaos. Koncem války a po jejím skončení se jednalo o činnost úmyslnou, zboží a stroje porůznu poschovávala. Nakonec byla pro machinace se zbožím a přechovávání střelné zbraně zatčena.⁹⁰ Převzetí podniku národním správcem Vávrou bylo

⁸⁷ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, protokol č. 1 o prohlídce a převzetí do národní správy podniky firmy Adolf Blohs, výroba stávkového zboží, Plesná z 30. 10. 1945.

⁸⁸ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, protokol č. 2 o provedených pracích k zjištění a zajištění majetku firmy Adolf Blohs v Plesné z 16. 7. 1946.

⁸⁹ Blíže k osudům arizovaného majetku viz ŘEHÁČEK, K. Poválečná likvidace říšskoněmeckých průmyslových podniků přemístěných na Karlovarsko v letech 1942–1945. In: *Západočeské archivy V*. Plzeň : Státní oblastní archiv v Plzni, 2014, s. 156–174.

⁹⁰ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, protokol č. 2 o provedených pracích k zjištění a zajištění majetku firmy Walter Böhm v Plesné z 16. 7. 1946.

vykonáno opět za přítomnosti předsedy MSK E. Hrouzka. Výrobní kapacity firmy sestávaly z pěti strojů sloužících k výrobě stávkového zboží a 17 šicích strojů s příslušenstvím, pokladní hotovost v den převzetí nebyla žádná. Podnik byl určen ministerstvem průmyslu k likvidaci a Hospodářská skupina československého textilního průmyslu v Praze oddisponovala materiál a zboží opět již zmiňované firmě August Reichel v Plesné, kterou spravoval rovněž Vávra.⁹¹ Likvidace tohoto podniku byla zahájena likvidačním výměrem vystaveným 21. března 1947.⁹²

Bylo běžné, že jedna osoba mohla být ustanovena národním i likvidačním správcem několika podniků. Již mnohokrát zmiňovaný národní správce František Vávra byl kupř. ustanoven likvidačním správcem i u několika dalších plesenských firem, třeba u výroby stávkového zboží Georga Stübiger, tiskárny Josefa Fritsche, továrny na stávkové zboží Edwarda Wettengela a Co., velkoobchodu Rudolfa Friedla či pily Johanna Geipela a syn.⁹³

Konfiskace majetku se však netýkala pouze osob německé národnosti. V Plesné byl zkonfiskován kupř. i majetek Vincenza a Helmutha Amaroticových, kteří měli italsko-německé kořeny a kteří bydleli v domě č. p. 302. Jejich firma prováděla zednické, pokrývačské a truhlářské práce. V jejich případě nebyla konfiskace provedena na základě národnosti, ale kvůli jejich nepřátelskému jednání vůči Československu. Amaroticové byli od roku 1936 členy fašistické organizace Partito Nazionale Fascista, jejímž hlavním sídlem byla Praha a Saská Kamenice (Chemnitz). Helmut Amarotico byl kromě toho v letech 1938–1940 členem odnože nacistické organizace Nationalsozialistisches Fliegerkorps. Před rokem 1938 byli ve firmě zaměstnávání především příslušníci Sudetoněmecké strany (SdP), a to jen na doporučení místní skupiny SdP v Plesné, kterou Amarotico hmotně podporoval. Za okupace Amaroticové stranili Německu a k zaměstnancům české národnosti se chovali nepřátelsky. Zejména z těchto důvodů byl jejich majetek zkonfiskován.⁹⁴ Výměrem ONV v Chebu ze dne 20. listopadu 1946 byla do podniku zavedena národní správa a národním správcem se stal Ing. Vratislav Vrzal.⁹⁵ Hodnota konstrukčního podniku Ing. Helmuta Amaerotica činila podle odhadu MSK v Plesné z počátku roku 1946 necelých 200 000 Kčs a hodnota betonářského závodu Vincenza Amarotica 450 000 Kčs.⁹⁶

⁹¹ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, protokol č. 1 o prohlídce a převzetí do národní správy podniku firmy Walter Böhm, výroba stávkového zboží, Plesná č. p. 424 z 30. 10. 1945.

⁹² SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, oznámení likvidace likvidačním správcem Františkem Vávrou MNV Plesná z 24. 6. 1948.

⁹³ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, oznámení likvidace likvidačním správcem Františkem Vávrou MNV Plesná z 24. 6. 1948.

⁹⁴ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, odvolání Amaroticů ke KNV v Karlových Varech ke konfiskaci svého majetku z 16. 4. 1949.

⁹⁵ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, rozhodnutí ONV z 20. 11. 1946.

⁹⁶ SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. 8.1/793, kart. 247, dopis MSK v Plesné OSK v Chebu ve věci zajištění maďarského, italského, rumunského a bulharského majetku z 19. 2. 1946.

Národní správci přebírali firmy se vším všudy, tedy s pohledávkami i závazky původních vlastníků. Národní správce Karel Švec musel kupř. řešit složitou situaci s dluhy po původním majiteli a celou pracovní i osobní anabázi popsal slovy: „Přebíraje dnem 1. února 1946 národní správu bývalé firmy Horn, Plesná, byl jsem nucen převzít též dlužné pohledávky váznoucí za bývalým vlastníkem Němcem. Živnost v tak nepořádném stavu, že než jsem mohl přikročit k vlastní práci, strávil jsem mnoho času uvedením živnosti do pořádku. Ze živnosti jsem neměl tudíž žádného výtěžku. Poplatil jsem, co mi bylo možno, neboť jsem doufal, že příští doba – až dám živnost do pořádku a chodu mi umožní dostát i ostatním mým povinnostem. Zatím však moje manželka, která nesnášela tamní podnebí, vážně onemocněla. Na příkaz ošetřujícího lékaře z Chebu byla nucena bezodkladně Plesnou opustit. Následkem této neočekávané příčiny byl jsem nucen zřít se národní správy a vrátit se zpět do Mirovic. Starosti s náhlým onemocněním manželky, péče o tři nezaopatřené děti, jakož i starosti s přestěhováním rodiny zpět do Mirovic mne úplně zaneprázdnily a vyčerpaly veškeré mé finanční prostředky tak, že jsem nemohl svým povinnostem dostát. Nemohu ani dnes dodatečně je splnit, neboť v době mé nepřítomnosti se okruh mých zákazníků rozprchl a já dodnes sháním živobytí pro svou rodinu. Domnívám se též, že tak jako já byl jsem nucen převzít závazky po Němci, měl by moje závazky z mé národní správy vzniklé převzít můj nástupce. V případě, že by tak učinil nechtěl, jsem ochoten i přes vpředu uvedené okolnosti opět převzít národní správu za týchž předpokladů jako jsem ji přebíral poprvé, ač bych byl nucen odloučit se od své rodiny (manželka s dětmi by musela zůstat v Mirovicích z důvodu zdravotních). Doufám, že místní národní výbor laskavě uváží mé vpředu uvedené okolnosti a vyjde mi vstříc, neboť bez ohrožení své existence a tím i existence celé rodiny nemohu opravdu závazky vůči společenstvu a úřadovně sociálního pojištění dnes uhradit. Doufám též, že v mém případě mohlo by být použito výhod, kterými bylo v prvých letech přesídlencům do pohraničí vycházeno vstříc.“⁹⁷

Národní správci byli nuceni postupovat vůči dosavadním majitelům přebíraných podniků mnohdy velmi razantně. V srpnu 1945 byla kupř. dosazena národní správa do továrny na pletené zboží Adolfa Geipela a syn v Plesné. Národní správce Jaroslav Trávníček ihned po převzetí firmy zabavil i veškeré bytové zařízení, obleky, nábytek a nádobí a vdova po bývalém majiteli Lucia Geipelová se i se svou sestrou Elfriedou Hamplovou musely vystěhovat. Ing. Helmut Amarotico se zase na základě přípisu Italského národního výboru v Československu z 9. srpna 1945 dožadoval

⁹⁷ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, dopis Karla Švece MNV v Plesné jako reakce na přípis MNV z 13. 12. 1947.

majetkoprávní ochrany z důvodů své italské státní příslušnosti a žádal MSK v Plesné o navrácení zabaveného bytového zařízení a dalších zajištěných věcí.⁹⁸

Pod národní správu se však nedostaly pouze velké průmyslové podniky, ale také celá řada menších živností. Společná národní správa byla uvalena kupř. na zlatnictví a klenotnictví Antona Bayera, provozujícího svou živnost v domě č. p. 187,⁹⁹ či hodinářství a klenotnictví Roberta Bayera, který podnikal v domě č. p. 179. Společná národní správa byla zavedena 4. listopadu 1949 nejen proto, že se jednalo o specializovaný druh živnosti, který nemohl provozovat každý, ale i proto, že Bayerové vedli společné účetnictví.¹⁰⁰ Společnou správu provozoval i Antonín Schejbal, který spravoval obuvnictví Niklase Reinla (č. p. 383) i obchod obuví Williho Stübigera, oba podniky sloučil a vedl je účetně společně.¹⁰¹ Také Václav Tůma, zaměstnanec firmy Tosta v Plesné, vedl národní správu několika živností. Jednalo se o obchod s porcelánem Antona Stingela a zámečnictví jeho bratra Wilhelma, kteří žili a podnikali v domě č. p. 120.¹⁰² Podle předaných výpisů vlastnili tři živnostenská oprávnění: koncesi ke zřizování vodovodů a k instalaci pump, živnost strojního zámečnictví a obchod se železným, skleněným, porcelánovým a galanterním zbožím, hračkami, domácími, kuchyňskými a sportovními potřebami, jízdními koly, motocykly, dětskými kočárky, bižuterií a překližkami. Společná majetková podstata však byla předlužená, a tak veškeré zařízení bylo prodáno v dražbě vedené Okresní soudem v Chebu 29. října 1948 pro pohledávky velkoobchodu se sklem Antonína Habicha v Praze-Kotcích a dražební výtěžek činil 22 491,50 Kčs.¹⁰³

Do kolářství Edwarda Blose (č. p. 94) byla národní správa zavedena teprve v prosinci 1948, kdy národní správce Josef Hořejší převzal pouze inventář ve velmi špatném stavu. Podnik byl veden do 17. prosince 1949 a dne 2. ledna 1950 bylo zařízení předáno MNV v Plesné. Účetní doklady a záznamy byly vedeny velmi lajdácky a nepřehledně, pokladna byla uzavřena s mankem 251 Kčs. Zařízení firmy bylo odprodáno Ředitelství státních statků ve Vildštejně.¹⁰⁴

⁹⁸ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, protokol sepsaný 28. 11. 1945 Ing. Helmutem Amaroticem.

⁹⁹ Státní oblastní archiv (dále jen SOA) v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond Osídlovací úřad (dále jen OsÚ) a Fond národní obnovy (dále jen FNO) - oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Antonín Bayer ze 4. 11. 1949.

¹⁰⁰ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Robert Bayer ze 4. 11. 1949.

¹⁰¹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti, s. d.

¹⁰² SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Anton Stingel z 12. 9. 1949.

¹⁰³ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti, s. d.

¹⁰⁴ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti, s. d.

Leny Franková se živila v Plesné jako dámská krejčová (č. p. 365). V době likvidace firma neměla žádnou majetkovou podstatu a jednalo se pouze o likvidaci živnostenského oprávnění. Při zavedení národní správy, již byla pověřena Bohuslava Vavřeková, měla firma pouze jednu krejčovskou pannu a žehlicí prkno, jelikož Franková provozovala svou živnost pouze jako vedlejší zaměstnání vedle vedení domácnosti.¹⁰⁵

Ernst Geier provozoval truhlářství (č. p. 82). V tomto podniku bylo více národních správců a zařízení dílny v hodnotě 22 000 Kčs převzal místní truhlář pan Merhaut.¹⁰⁶ Také zámečnická živnost Karla Götze (č. p. 175) byla nepatrná a zařízení dílny (např. kovadlina, bruska, elektrický motor) v hodnotě 1 690 Kčs bylo po likvidaci předáno MNV v Plesné. Tak tomu bylo i v případě Edwarda Hoyera, který provozoval obchod se smíšeným zbožím v domě č. p. 400. Firma byla v provozu do 31. prosince 1949 a národním správcem byl ustanoven Bohumil Hovorka. Zařízení bylo prodáno MNV v Plesné, zboží v hodnotě 22 802,70 Kčs převzalo družstvo Práce v Chebu.¹⁰⁷ Ani z obchodu s mléčnými produkty a rybami Josefa Koblingera (č. p. 223) se skoro nic nezachovalo. Národní správa byla do podniku zavedena 24. března 1947 a národní správce František Soukup jej spravoval do 31. prosince 1948. Zboží v hodnotě 22 775,80 Kčs, které bylo dlouhým skladováním z velké části naprosto znehodnoceno, bylo rozprodáno ostatním obchodníkům, zařízení bylo prodáno s poloviční slevou za 2341,80 Kčs, takže celkové čisté jmění firmy činilo k 24. březnu 1947 okolo 43 000 Kčs.¹⁰⁸ Bez majetkové podstaty zůstala rovněž stáčírna piva Adolfa Niera (č. p. 286). Národním správcem byl sice ustanoven Otto Samek,¹⁰⁹ firma ale neměla kromě starého zařízení žádná jiná aktiva, a tak byly movitosti kvůli neprodejnosti a neschopnosti použití v provozu předány národnímu podniku Sběrné suroviny (NPSS) v Chebu.¹¹⁰ Řeznictví a uzenářství Richarda Stübiger (č. p. 30) převzal národní podnik Masna s působištěm ve Šnekách,¹¹¹ obchod s uhlím a dřívím jeho bratra Williho (č. p. 406) byl začleněn do národního podniku Československé uhelné sklady

¹⁰⁵ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti, s. d.

¹⁰⁶ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Arnošt Geier z 4. 11. 1949.

¹⁰⁷ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Eduard Hoyer z 23. 5. 1951.

¹⁰⁸ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti, s. d.

¹⁰⁹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Adolf Nier z 4. 11. 1949.

¹¹⁰ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti z 23. 5. 1951.

¹¹¹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Richard Stübiger z 4. 11. 1949.

s krajskou správou v Karlových Varech.¹¹² Další obchod s uhlím a dřívím, který vlastnil Franz Wormann (č. p. 114), zůstal zcela bez majetkové podstaty a dokonce i bez národního správce, neboť Felix Mištejn se v roce 1946 národní správě vzdal a odcestoval do Palestiny.¹¹³

Některé podniky sice byly po válce v provozu, ale byly zlikvidovány kvůli jejich nerentabilitě či nadbytečnosti. Jako příklad lze uvést sedlářství Heinricha Hahna (č. p. 104). Jeho národním správcem byl jmenován Vilém Růžička, který se však v roce 1949 národní správě vzdal pro nerentabilitu provozu. Podnik, který byl do té doby v činnosti, byl zrušen, zboží bylo předáno národnímu podniku Bazar se slevou 60 % za 15 180,30 Kčs a materiál byl prodán téže firmě s poloviční cenou za 3000 Kčs.¹¹⁴ Provozovny podniku převzal národní podnik ZDAR a o sedlářskou živnost měl zažádáno komunální podnik MNV v Plesné.¹¹⁵ Za nadbytečnou byla zase označena holičská a kadeřnická živnost Josefa Schreinerera (č. p. 181) a její národní správce Alexandr Pančík byl k 31. prosinci 1948 z důvodu nadpočetných živností z funkce odvolán.¹¹⁶

V některých případech se po předchozí živnosti nedochovalo vůbec nic, jelikož náradí k jejímu provozu si mohli řemeslníci vzít při odsunu s sebou do Německa. To byl i případ Edwarda Horna, který vlastnil krejčovství v domě č. p. 179. Živnost zanikla v roce 1946, protože bývalý majitel si vzal při odsunu šicí stroj s sebou. V tomto případě se tak jednalo jen o likvidaci živnostenského oprávnění.¹¹⁷ Ani sklenářství Karla Lorenze (č. p. 191) nemělo žádnou majetkovou podstatu a jeho národní správce, který do Plesné dojížděl z Lubů jen několikrát týdně, emigroval za hranice. Likvidovalo se tedy také pouze živnostenské oprávnění, o něž měly zažádány komunální podniky MNV v Plesné.¹¹⁸

Dva podniky likvidovalo Likvidační středisko v Karlových Varech. Jednalo se o pekařství Martina Pötzela (č. p. 34) a elektrozávod Richarda Schustera. Likvidátorem obou živností se ustanovilo 1. června 1951 Souhrnné likvidační středisko v Karlových Varech.¹¹⁹ Pekařství bylo

¹¹² SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, zpeněžovací zpráva Souhrnného likvidačního střediska živnostenských podniků v Kraslicích z 17. 11. 1951.

¹¹³ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku František Wormann z 4. 11. 1949.

¹¹⁴ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti, s. d.

¹¹⁵ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Jindřich Hahn z 12. 9. 1949.

¹¹⁶ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, zápis protokolu o předání národní správě firmy Josef Schreiner z 26. 2. 1948.

¹¹⁷ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, protokol sepsaný v podniku Eduard Horn z 4. 11. 1949.

¹¹⁸ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti z 23. 5. 1951.

¹¹⁹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, zrušovací výměr FNO v Praze z 1. 6. 1951.

začleněno do národního podniku Západočeské mlýny,¹²⁰ elektrozávod vůbec nebyl v provozu a ani do něj nebyla zavedena národní správa. Likvidována tedy byla pouze živnostenská koncese.¹²¹

Veškeré výše uvedené změny ve struktuře průmyslu a živností byly vyvolány poválečnou situací v Plesné a v celém československém pohraničí. Na Plesné byly důvody vidět zvláště zřetelně: před květnem 1945 čítala celkem 5000 obyvatel, díky kterým se rozvíjel průmysl. Po jejich odchodu do Německa se již nikdy město neosídlilo tak, aby mohly průmyslové závody a na ně navázané živnosti existovat v předválečné podobě. I kvůli těmto změnám se z Plesné jako významného průmyslového centra celého Chebska stalo město periferní. Drtivá většina dříve významných továren byla zastavena, pouze z továren Johann Lehrmann a Adolf Päsold byla utvořena jediná, a tou byl národní podnik Tosta.¹²²

2.4 Příděly rodinných domků

Zajistit kvalitní bydlení bylo zapotřebí všem osídlencům, ať se jednalo o živnostníky, obchodníky, zemědělce nebo třeba učitele či úředníky. Kromě vlastního města Plesné je třeba do přídělové akce zahrnout nejen Plesnou, ale také její osadu Šneky. Ty se sice vyvíjely samostatně až do druhé poloviny roku 1948, kdy byly začleněny do Plesné, ale blízkost obou lokalit hrála i v přídělovém řízení a obecně v osídlovací akci důležitou roli, zejména pro Šneky.

Město Plesná mělo po skončení druhé světové války 461 popisných čísel, z nichž dvě zemědělské usedlosti byly ke konci války zničeny. Obec Šneky měla 173 domů, tudíž celkem se v Plesné nacházelo 634 domů, a to včetně osady Brod, ve které bylo 23 dřevěných domků postavených roku 1938 a později během války. Tyto dřevostavby byly v roce 1946 MSK v Plesné odprodány jednotlivým uchazečům, nejvíce zemědělcům. Rozhodnutím smíšené komise složené ze zástupců FNO, NPF a ONV byla v roce 1947 zbourána celá osada Brod v počtu 30 domků, z nichž některé nebyly ani dohotoveny, z důvodu zabezpečení státních hranic, neboť tato osada stála v lesích na severní straně od Plesné v bezprostřední blízkosti hranic, někde i na samotných československo-německých hranicích.¹²³

Celá řada domů, zvláště ve staré čtvrti v Plesné, byla ve velmi zchátralém stavu, takže nebyly způsobilé k obývání. Na základě toho bylo v letech 1946–1951 ze zdravotních a bezpečnostních důvodů schváleno zbourat 98 domů, celkově však bylo v poválečném období zbouráno až

¹²⁰ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti z 14. 11. 1951.

¹²¹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, závěrečné vyúčtování likvidované živnosti z 14. 11. 1951.

¹²² SOKa Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 18–19.

¹²³ SOKa Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 12–13.

161 domů.¹²⁴ Další budovy byly poskytovány různým veřejným subjektům, například jednotnému zemědělskému družstvu (JZD) zřízenému v roce 1950. To dostalo přidělený areál bývalé koželužny: v budovách č. p. 64 a 65 byly zřízeny společné stáje, v domě č. p. 230 sýpka a sklady a v budově č. p. 305 stodola. Současně družstvo převzalo kvůli provozu svého hospodářství též nemovitosti bývalého státního statku č. p. 299 a 262, mimoto získalo JZD pro zřízení drůbežárny i dům a pozemky u budovy č. p. 153.¹²⁵

Při provádění přidělů rodinných domků do vlastnictví bylo přiděleno drobným uchazečům za výhodnou cenu 219 popisných čísel, z toho 18 zemědělských usedlostí. Plesná měla v tomto období 470 popisných čísel, která byla rozdělena takto: 219 domů získali drobní vlastníci, 31 obdržel národní podnik Tosta, 13 objektů JZD Plesná, šest národní podnik Cremona, deset MNV, čtyři Československé státní dráhy a 187 Oblastní komunální podnik Plesná.¹²⁶

O přiděly rodinných domů se v Plesné ucházely právnické i fyzické osoby. U přidělů docházelo často k žádostem o snížení ceny, a to i v případě právnických osob, jako tomu bylo např. u družstva Práce v Chebu, která žádala o několik domů v Plesné. V přípisu finančnímu referátu Krajského národního výboru v Karlových Varech mj. žádalo, aby „*družstvu lidovému, které hospodaří s penězi pracujícího lidu, nebylo předepisováno k úhradě procento určené z odhadní ceny, v případě zrušení přidělu*“.¹²⁷

Lidé přicházeli do Plesné především kvůli převzetí živností po odsunutých Němcích, které bylo třeba udržet v chodu. Patronila Poldová¹²⁸ a Ferdinand Merhout¹²⁹ převzali kupř. krejčovské živnosti, Zdenka Hanušová holičskou a kadeřnickou živnost Josefa Schreiner¹³⁰ Božena Krouská zahradnictví Franze Fiedlera ve Šnekách, které dostala od 1. dubna 1949 na základě rozhodnutí NPF do vlastnictví.¹³¹

Přídělci mohli žádat o snížení ceny ze zdravotních nebo sociálních důvodů. Jako příklad lze uvést třeba Karla Duchka (č. p. 96), který uvedl: „*V roce 1947 jsem se ženil a 1. října 1947 jsem nastoupil vojenskou prezenční službu. Téhož roku se mi narodila dvě děcka (dvojčata). Následkem*

¹²⁴ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 13–14.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 911, sign. 105. MATLAS, J. – VOTÝPKA, Z. – HORNEKOVÁ, J. *Kronika obce Plesné, 1952–1957*, s. 14–15.

¹²⁷ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, dopis družstva Práce v Chebu KNV v Karlových Varech ze 4. 1. 1952.

¹²⁸ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, udělení živnostenského listu od ONV Cheb z 27. 9. 1949.

¹²⁹ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, udělení živnostenského listu od ONV Cheb z 8. 9. 1949.

¹³⁰ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, sdělení MNV v Plesné Osidlovacímu úřadu a FNO v Karlových Varech z 11. 4. 1949.

¹³¹ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, sdělení ONV v Chebu z 30. 6. 1949.

porodu manželka těžce onemocněla. Z těchto důvodů prosím o snížení přijímací ceny.“¹³² Ze sociálních důvodů žádali o slevy na domy především lidé sociálně slabí a práce neschopní, těmi byli v Plesné např. Nedvědovi.

Někdy byl důvodem žádosti o slevu špatný technický stav přidělovaných domů. Jedním z nich byl dům č. p. 346, o nějž měl zájem Jan Dařena, který byl zaměstnán u národního podniku Tosta. O slevu ve výši 4411 Kčs z ceny domku žádal slovy: „V Plesné jsem zaměstnán od 1. srpna 1948 stále u firmy Tosta. Již v roce 1947 jsem si podával žádost o přidělení domku, která mně byla zamítnuta, protože domek byl přidělen jinému uchazeči. Když mělo dojít ku konečnému rozhodnutí, národní správci hromadně domky opouštěli. Podal jsem si novou žádost a domek mě byl přidělen. Nastěhoval jsem se do něho a nechal pojistit. Jak takový domek vypadal, když přede mnou jej vystřídali tři národní správci, si jistě dovedete představit. Když poslední národní správce chtěl trhati linoleum z kuchyně (jest jen v kuchyni), raději jsem mu zaplatil požadovanou částku 1000 Kčs proti potvrzení. Prý ho koupil od FNO. Bývalí národní správci zaplatili na nájmu dle konta záložny v Plesné celkem částku 4126,40 Kčs. Mám dva malé chlapce do dvou a půl roku a velmi těžko bych sháněl 4411 Kčs. Ještě bych chtěl podotknouti, že od 15. prosince 1942 jsem byl nasazen v Německu a při náletech jsem přišel o všechny majetek.“¹³³

Dalším důvodem pro snížení ceny bylo to, že byl přidělcem vojenským nebo válečným poškozcem nebo obětí války a fašistické perzekuce. Takovým občanem v Plesné byl třeba Karel Touš, který byl válečným invalidou a z 80 % neschopným práce.¹³⁴ Poškozen válkou byl také Karel Novotný, který byl zároveň i reemigrantem.¹³⁵

Výhodou v přidělovém procesu bylo hlavně to, zda byl žadatel poškozen válkou, národní, rasovou či politickou perzekucí. Takovým případem byl v Plesné Rudolf Ulrich, který odešel v roce 1939 za hranice a po návratu neměl vůbec nic.¹³⁶ Přidělcem Václav Tippner dokonce za druhé světové války bojoval ve Francii,¹³⁷ Vilém Růžička byl zase poškozen leteckými útoky,¹³⁸ Oto Samek byl

¹³² SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, žádost o snížení přijímací ceny ze sociálních důvodů z 14. 2. 1949.

¹³³ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 95, prosba o slevu na rodinném domku Jana Dařeny ke KNV v Karlových Varech z 9. 5. 1950.

¹³⁴ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, žádost o snížení přijímací ceny ze sociálních důvodů z 20. 10. 1949.

¹³⁵ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, žádost o snížení přijímací ceny ze sociálních důvodů z 15. 1. 1949.

¹³⁶ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, přihláška o přiděl rodinného domku z 14. 2. 1949.

¹³⁷ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, opis Okresního soudu z Chebu k přihlášce o přiděl rodinného domku z 20. 6. 1949.

¹³⁸ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, žádost o snížení přijímací ceny ze sociálních důvodů z 30. 8. 1949.

účastníkem národního boje za osvobození, když působil od 1. března 1937 do 28. března 1939 jako československý dobrovolník republikánské armády ve Španělsku a od 29. března 1939 do 5. května 1945 jako příslušník československé armády v zahraničí.¹³⁹ Přídělce Pavel Gabriel měl snížený nájem kvůli tomu, že byl od 15. srpna 1944 do 15. dubna 1945 československým partyzánem v partyzánské jednotce Milana Rastislava Štefánika,¹⁴⁰ Bohumil Hovorka byl účastníkem boje za svobodu a od 3. srpna 1940 do 2. prosince 1942 rovněž politickým vězněm.¹⁴¹ Účastníkem národního boje za osvobození byl i Jaroslav Samek, který od 1. října 1937 do 30. června 1940 bojoval jako dobrovolník v republikánské armádě ve Španělsku.¹⁴²

V rámci řízení o přiděl domku si někteří pomáhali přednostním právem, často reemigrantským průkazem (Maškovi, Nedvědovi, Merhout, Bláhová, Bláha atd.). Do Plesné přicházeli nejvíce reemigranti z Rumunska, dále pak také Německa, Maďarska a volyňští Češi ze Sovětského svazu. Navrátilci z Německa přicházeli do pohraničí kvůli událostem z předchozích let s velkými nejistotami a pochybami. Arthur Kupec (č. p. 261) kupř. vyjádřil své pochyby slovy: *„Žádám Vás o sdělení, kterým navrátivším se krajanům do vlasti jsou poskytovány slevy při přidělu rodinných domků. Jsem sám reemigrant z Německa, odkud jsem se vrátil v roce 1948. Nyní jsem dostal domek do vlastnictví a na můj dotaz ohledně slevy pro navrátivší se krajany do vlasti bylo mně sděleno úředníkem, který se mnou dělal protokol, že na ty, kteří se vrátili z Německa, to neplatí. Ve svazku Nový domov č. 13 – Příděl rodinných domků jest však výslovně psáno, že sleva se poskytuje těm, kteří se navrátili do vlasti. Žádám Vás proto o vysvětlení této věci. Současně Vás žádám, je-li možné, abych částku, kterou mám zaplatiti ihned v hotovosti, mohl spláceti alespoň na třikrát. Nemám žádné finanční prostředky, ze kterých bych mohl ihned zaplatiti 4012 Kčs, které jsou na mně požadovány. O domek mám zájem vzítí jej do vlastnictví. Nemám žádný vázaný vklad, neboť jsem se teprve nedávno vrátil do vlasti.“*¹⁴³

Někdy se stávalo, že se přídělce nakonec z různých důvodů rozhodl přidělu rodinného domku vzdát. Situace byla snadnější, pokud se tak rozhodl před ukončením přidělového řízení. Jestliže k tomu došlo až po realizaci přidělu a jeho tzv. zaknihování, musel zaplatit výlohy řízení a částku, kterou měl platit po rozhodném dni, v případě nezaplacení částky do 14 dnů hrozila zájemci

¹³⁹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, osvědčení od ministerstva národní obrany z 18. 11. 1948.

¹⁴⁰ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 96, potvrzení ministerstva národní obrany z 26. 2. 1948.

¹⁴¹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 96, osvědčení od ministerstva národní obrany z 14. 5. 1948.

¹⁴² SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 97, osvědčení ministerstva národní obrany z 6. 1. 1948.

¹⁴³ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, dopis Arthura Kupce FNO v Karlových Varech z 22. 6. 1949.

i exekuce. Tak tomu bylo třeba u družstva Práce Cheb, které již mělo přidělený rodinný domek č. p. 50, jelikož zde mělo pekařskou výrobu, ale vzdalo se ho kvůli neúnosné hospodářské situaci. Družstvo tak muselo zaplatit 4381 Kčs jako výlohy řízení a poté také 7050 Kčs jako cenu, kterou mělo zaplatit po rozhodném dni. Dohromady mělo tedy družstvo zaplatit 11431 Kčs za domek, kterého se nakonec stejně chtělo vzdát.¹⁴⁴ Stejným příkladem mohl být i Ludvík Dinga, se kterým byl taktéž sepsán závazný protokol, ale rodinného domku se hodlal vzdát.¹⁴⁵

Příděly byly naopak ze strany státu také rušeny, nejčastěji proto, že přidělci nesplnili podmínky přidělového řízení, kdy se obvykle o přidělený domek řádně nestarali nebo nezaplatili přidělovou cenu. Manželům Antonínu a Jiřině Schytilovým byl kupř. odebrán domek č. p. 186, jelikož nesplnili podstatné podmínky přidělu tím, že nespláceli úvěr na přidělovou cenu ve spořitelně a po odchodu z Plesné se nepostarali o pronajmutí domku, tudíž nebyl nikým obýván, a neprováděli nutné opravy, takže dům chátral. Schytilovi tak museli státu zaplatit za každý započatý měsíc užívání domku od rozhodnutí, tj. od 1. října 1948, do dne převzetí domku národním výborem, tj. do 1. ledna 1956, úhrnem jednu čtyřiaadvacetinu ročního nájemného a dále částku odpovídající poškození domku přidělci, z roční hodnoty nájemného 1603,20 Kčs tedy museli měsíčně platit 1162,32 Kčs.¹⁴⁶ Antonín Schytil se k případu vyjádřil takto: „*Soudruzi! Byl jsem zaměstnán v Plesné, okres Cheb, od roku 1947. V Plesné jsem koupil domek č. p. 390 v Kostelní ulici jako konfiskát od FNO. V roce 1949 jsem přešel do státních služeb a byl jsem přemístěn do Klatov. Do Plesné se již ze služebních důvodů nevrátím, aspoň ne po delší dobu. Domek normálně splácím u okresní záložny v Chebu. Dojíždět do Plesné nemohu, abych se o domek řádně staral. Proto bych chtěl, aby byl domek přidělen někomu, kdo v Plesné pracuje, bude tam a o domek by se řádně staral. Žádám Vás proto, abyste mi sdělili, jak a co mám o tom učiniti. Zdali jej někomu prodat nebo prodej tamnímu uchazeči zařídíte sami. Jest zbytečné, abych domek nadále držel, když v něm nebydlím.*“¹⁴⁷ Nakonec mohl dům na základě usnesení Okresního soudu v Chebu se souhlasem MNV v Plesné prodat nebo se souhlasem ONV pronajmout, nesměl být však vrácen FNO.¹⁴⁸

Nejspíš největší soudní spor se vedl kvůli domu č. p. 427, v němž bydlela Anna Lexová. Té byl v březnu 1959 dům odňat z toho důvodu, že od doby přidělu po celé období, kdy v uvedeném

¹⁴⁴ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, výměr KNV v Karlových Varech z 14. 9. 1950.

¹⁴⁵ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, výměr KNV v Karlových Varech z 19. 1. 1950.

¹⁴⁶ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, dopis Lidovému soudu v Chebu ve věci domovní správy v Plesné – Antonín a Jiřina Schytilovi z 2. 5. 1957.

¹⁴⁷ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, dopis Františka Schytila na KNV v Karlových Varech z 28. 1. 1953.

¹⁴⁸ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, sdělení FNO z 19. 2. 1953.

domku bydlela, nezaplatila domovní daň a ani po jejím vystěhování v roce 1952 do jiného města domek neudržovala a nestanovila si zmocněnce k údržbě, takže domek značně chátral.¹⁴⁹ Lexová se proti rozhodnutí odvolala se slovy: „V dubnu 1952 jsem byla vyrozuměna, abych se vystěhovala z domku 427, a ještě týž den se tam s vědomím MNV v Plesné nastěhovala stavební vojenská správa. Od dubna 1952 až do 14. února 1956 nebyla mezi mnou ani stavební vojenskou správou žádná smlouva, ačkoliv to bylo jejich povinností, aby smlouvu vyhotovili. Po mnoha upomínkách jsem byla nucena stavební vojenskou správu zažalovat a ani k soudu do Chebu se nikdo nedostavil a soudní řízení bylo odloženo a další jednání postoupeno do Prahy k civilnímu soudu na Ovocném trhu. Teprve po tomto zákroku se ke mně dostavil v zastoupení pan doktor Melichar z Karlových Var jako právoplatný právník, aby byla se mnou sepsaná smlouva. Po sepsání smlouvy mně smlouva nebyla zaslaná a já jsem se rozhodla požádat vojenského prokurátora, aby v této věci provedl zákrok. Po jeho zakročení mně do týdne byla zaslaná smlouva a znovu jsem žádala vojenského prokurátora o zakročení, aby mně byla dlužná částka za celá léta dlužícího nájmu od dubna 1952 do 31. prosince 1955 mně zaslali. Veškeré potvrzení mám. Vojenská správa má mně zasílati peníze předem na tři měsíce, ale já jsem nucena je vždy upomínati a až do dnešního dne mě dluhují za šest měsíců, na což předem neplatí. Podle vyjádření MNV v Plesné, i ONV v Chebu, se nezakládá na pravdě, a to z důvodů, že jako majitelka nemám právo se do svého domku č. p. 427 v Plesné podívat ani se nijak informovat a kontrolovat, v jakém stavu domek je. Dle přiložené smlouvy stavební vojenské správy ze dne 14. února 1956 si s domkem disponují sami. Nájemce má ve smlouvě dohodu, že může provést na svůj náklad různé úpravy a adaptace. Dále se nájemce zavazuje, že po skončení nájemného poměru rodinný domek č. p. 427 v Plesné dá na svůj náklad do stavu obyvatelného. Kromě toho je nájemce dle smlouvy povinen platit ze svého veškeré dosavadní dávky a poplatky, včetně obecních dávek a poplatků splatných do patnácti dnů po předložení výměru nebo účtu. Pro správné zjištění a porovnání zasílám opis nájemné smlouvy. Dle vyjádření MNV v Plesné jsem nebyla nucena uvedené poplatky platiti a zmocněnce na rodinný domek č. p. 427 jsem nebyla povinna jmenovati z toho důvodu, že MNV v Plesné ze svého nařízení mě vystěhoval a do domku nechal nastěhovati vojenskou správu. Tudíž vojenská správa dle přiložené smlouvy je o rodinný domek povinna pečovati. Proto žádám KNV finanční odbor v Karlových Varech, aby celá pře mezi MNV v Plesné a mnou byla spravedlivě prošetřena a rozhodnutí rady ONV v Chebu bylo anulováno a domek mně byl nechán do vlastnictví, že po vypršení nájemné smlouvy bych se do svého domku chtěla vrátiti. Protože mě MNV v Plesné po celá léta neupozornil ohledně placení obecních dávek, měla jsem za to, že je vše

¹⁴⁹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 96, rozhodnutí ONV v Chebu z 11. 3. 1959.

dle smlouvy vyrovnáno. Doufám, že mé žádosti bude vyhověna, za což děkuji.¹⁵⁰ Ještě začátkem roku 1959 však byla označena za nespolehlivou osobu¹⁵¹ a její syn a dcera byli nějakou dobu zajištěni pro nepřátelskou činnost, takže dům jí byl nakonec opravdu odebrán.

Odebrán byl dům také manželům Lengyelovým, kteří žili na Slovensku a o dům se vůbec nestarali. V soudním řízení jim bylo nařízeno, aby uhradili staré nájemné, i když v domě nežili a neplatili ho, takže museli doplatit 1153,68 Kčs.¹⁵² Manželé Čarnočí se zase vzdali svého domu, protože přidělcce byl služebně přeložen a neměl možnost se do zmíněného domku vrátit. MNV se tedy snažil především o to, aby dům dále nechátral, takže ho i bez vědomí majitelů pronajal.¹⁵³

Někdy však domky byly právoplatným přidělcům odebírány také ve veřejném zájmu, když je obec potřebovala k umístění různých institucí. Jednalo se např. o dům pro učitelstvo, pro komunální podniky, dětský domov pro 100 dětí atd.

Někteří žádali o přiděl domků, které v té době ještě obývaly později odsunuté osoby německé národnosti. Jaroslav Bílek z toho důvodu žádal o snížení nájemného od 1. listopadu 1945 do 31. prosince 1946, protože mohl obývat jen jednu místnost, další dvě byly v neobyvatelném stavu a ostatní užívali bývalí němečtí majitelé, kteří mu však žádný nájem neplatili. Jeho žádost byla ale zamítnuta s tím, že měl o řešení situace a případné snížení nájmu požádat již dříve MNV či MSK.¹⁵⁴

Osídlenci se po přidělu domku museli vzdát svých předchozích nemovitostí, které vlastnili v dosavadním bydlišti. Jako příklad lze uvést třeba Karla Touše, který převedl vlastní nemovitost, tj. dům č. p. 25 v obci Svárkov v okrese Přeštice, na svou sestru Josefu Duchkovou.¹⁵⁵

Přidělci, kteří byli zároveň majiteli živnostenských podniků, mohli požadovat snížení nebo prominutí tzv. třídní přírážky (po roce 1948 jakési „pokuty“ za podnikání), pokud se vzdali nároku na přiděl živnosti či začlenili již přidělenou živnost do tzv. vyššího hospodářského sektoru nebo ji zlikvidovali a stali se zaměstnanci. Osobám, které byly bývalými samostatnými živnostníky nebo

¹⁵⁰ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Přiděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 96, odvolání Anny Lexové ke KNV v Karlových Varech z 25. 3. 1959.

¹⁵¹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Přiděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 96, dopis tajemníka MNV k odboru místního hospodářství v Chebu z 21. 1. 1959.

¹⁵² SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Přiděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 95, nařízení finančního odboru rady KNV v Karlových Varech ve věci konfiskátu č. p. 361 v Plesné z 20. 12. 1955.

¹⁵³ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Přiděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, potvrzení ONV v Chebu z 6. 8. 1953.

¹⁵⁴ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Přiděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 94, žádost Jaroslava Bílka OsÚ a FNO v Karlových Varech z 28. 6. 1949.

¹⁵⁵ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Přiděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, rozhodnutí o přidělu domku ve prospěch Karla Touše z 20. 10. 1949.

příslušníky svobodných povolání, se však nemohla snížit přírážka z důvodu, že vstoupili po provedeném přidělu do zaměstnaneckého poměru, což někteří z vypočítavosti dělali.¹⁵⁶

Jak již bylo uvedeno výše, museli se přidělci domů často vypořádávat s jejich špatným technickým stavem, především kvůli poškození následkem různých explozí. Žádali tak často o proplácení účtů za různé stavební práce na domech, např. o opravy fasád, komínů, rámu oken, krovů, střech, okapových žlabů, ústředního topení, vodního zařízení či malování vnitřních prostor. Josef Štafský, národní správce domu č. p. 174, v žádosti napsal: „*Místnost v přízemí byla ve stropní části proražena granátem, strop jest prosáklý od zatékání, omítka ve špaletách oken jest poškozena, okenní rámy uvolněny. K odstranění závad jest potřeba zednická práce a po opravách jest nutno vymalovat.*“¹⁵⁷ O opravu žádal i místní tělovýchovný spolek Sokol, když uvedl: „*Žádáme zdvořile, aby Místní národní výbor nechal provést na sportovním domě u nově budovaného hřiště záchovné opravy, především opravy zevní – omítkové, neboť v hořejším díle stavby rozpadá se zdivo, dále opravy a nátěry oken, podlah apod. Tyto opravy jsou nutné z důvodu uchránění budovy před povětrnostními vlivy a proto, aby dům byl používání schopný. Jako úhradu na tyto práce mohla by, není-li snad jiných prostředků, býti použita dotace, která byla svého času MNV Sokolu, oddílu kopané, poskytnuta.*“¹⁵⁸ Občas se jednalo o docela veliké částky, např. v případě Miroslava Vrby, kterého stály zednické práce v domku č. p. 420 celkově 32 617,10 Kčs a tesařské práce dalších 610,66 Kčs.¹⁵⁹

Špatný technický stav přiděleného domku uváděl jako důvod ke zrušení přidělu i Jozef Mizera, který ve svém dopise napsal: „*Žádám Okresní notářství v Chebu, že od roku 1950 jsem odmítl rodinný domek č. p. 170 v Plesné, protože je drahý. Takovou bouračku si můžu koupit v Plesné za 500 Kčs, a ne za 11 000 Kčs. Tak z těch důvodů, si myslím, že už dávno byste měli vědět, že už od roku 1950 až doteď je skoro tříletou dobu, co se víc o ten domek nestarám ani v něm nebydlím. Ani nechci žádný domek do vlastnictví, než když mně bude přidělen pořádný domek a započítáno to, co jsem si zanechal v cizině v domku. Č. p. 170 jsem odmítl v roce 1950 a ihned jsem se z něj vystěhoval a víc ho nechci. Je čas, abyste i vy vzali na vědomí, že jsem ten domek odmítl hned v roce 1950, a ne mě ještě dnes předvolávat skrz ten domek.*“¹⁶⁰

¹⁵⁶ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Přiděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 96, sdělení ministerstva financí – oddělení pro věci likvidační ve věci přidělu rodinného domku a odpisu třídní přírážky z 20. 11. 1951.

¹⁵⁷ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, protokol k domku č. p. 174 národního správce Josefa Štafského z 22. 8. 1948.

¹⁵⁸ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, žádost o opravu sokolského – sportovního domu z 8. 9. 1949.

¹⁵⁹ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, rozpočet na různé adaptační práce stavitelské spojené s úpravou rodinného domku č. p. 420 z 10. 7. 1947.

¹⁶⁰ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, dopis Jozefa Mizery, s. d.

Celý proces přidělového řízení od vyvěšení přidělových plánů až po právoplatné zaknihování přidělu byl poměrně časově náročný. MNV sice počítal s tím, že vyřízení jednoho přidělce rodinného domku by mělo trvat asi tři až čtyři minuty, takže během jedné hodiny by mohlo být vyřízeno dvacet přidělců, ale realita byla těmto plánům velice vzdálená. Mělo se sice jednat pouze o kontrolu, zda přidělci zaplatili určené splátky na přidělovou cenu, vyinkasování kolkových poplatků, podpis knihovních žádostí, popř. i dlužních úpisů a jejich ověření, pokud se přidělcům poskytoval úvěr, ale jednání se zájemci, často málo gramotnými, bylo velmi obtížné.¹⁶¹

MNV v Plesné se proto snažili po dohodě s Okresní spořitelnou a záložnou v Chebu urychlit celý proces tím, že hodlali co nejvíce zjednodušit především řízení o poskytnutí hypotéční zápůjčky. Přímo do Plesné proto přijížděli úředníci chebské okresní záložny a pomáhali přidělcům uzavírat úvěry. V případě, že byla nemovitost knihována i na manželku či jiného spoluvlastníka, bylo třeba, aby se i tyto osoby k projednání dostavily. Přidělci museli předložit protokol sepsaný zástupcem FNO, požární pojistku, stvrzenky o zaplacených splátkách a výměr o výši nájemného. Pro soudní ověření podpisů bylo třeba vykázat se průkazem s fotografií všech spoluvlastníků. Kolky na dluhopis a knihovní poplatky činily přibližně čtyři procenta ze zápůjčky a bylo třeba je zaplatit hotově ještě před podpisem dlužního úpisu.¹⁶²

Majetkovou podstatu odevzdával FNO přidělci podle jejího stavu ke dni 1. ledna 1947 jako tzv. rozhodnému dni pro přechod výtěžků a nákladů s ní spojenými. Od rozhodného dne příslušely nabyvateli z objektu veškeré příjmy, a naopak přidělci byli povinni platit veškeré výdaje vzniklé na majetku během této doby. Dosavadní národní správce byl povinen vyúčtovat s nabyvatelem hospodaření národní správy za období ode dne rozhodného až do dne, kdy majetek skutečně přidělce převzal. Přidělci si také měli od národních správců vyžádat veškeré listiny z doby národní správy a uložit si je pro případnou revizi, kterou byl FNO oprávněn kdykoliv provést.¹⁶³

Co se týče vybavení přidělených domků, žádali přidělci o jakýkoliv movitý i další majetek a dostávali jej za velmi nízkou hodnotu, někdy dokonce i zadarmo. O majetek žádali i lidé, kteří vůbec přidělci nebyli. Například František Krahulec, strážmistr SNB, žádal o přidělení zahrady domu č. p. 387, který do té doby nebyl pod národní správou a nikdo v něm nebydlel. Bydlel v činžovním domě, v jehož blízkosti nebyly žádné ovocné stromky a dostatek trávy pro drobné hospodářské zvířectvo, tudíž doufal, že bude jeho žádost příznivě vyřízena, a zároveň byl připraven zahradu

¹⁶¹ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 279, kart. 17, sdělení JUDr. Ondřeje Horáka MNV v Plesné z 12. 10. 1949.

¹⁶² SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 279, kart. 17, dopis Chebské spořitelny MNV v Plesné z 21. 1. 1950.

¹⁶³ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 279, kart. 17, sdělení OsÚ a FNO v Praze MNV v Plesné z 23. 9. 1949.

postoupit případnému novému osídlenci tohoto domu. Roční nájem za zahradu byl stanoven na 100 Kčs.¹⁶⁴

Přídělci domů žádali i o různé konfiskované přístroje, které byly v držení MNV. Jedním z takových byl Jan Němec (č. p. 283), který požadoval radiopřijímač po Němcích, a žádost odůvodnil slovy: „*Jsem ženatý otec jednoho dítěte a pracuji v Plesné v textilní továrně s manželkou. Mám zde domek pod národní správou. Jsem národně spolehlivý a zachovalý. Veškeré doklady jsem předložil na místním národním výboru v Plesné. Jelikož je v naší obci dostatek radiopřijímačů, tak doufám, že mé žádosti bude laskavě vyhověno.*“¹⁶⁵ Radiopřijímač mu nakonec byl přidělen. Hodinář Bohumil Douša (č. p. 181), který potřeboval radiopřijímač ke svému povolání, v žádosti uvedl: „*Žádám MNV o přidělení rozhlasového přijímače, neb jej potřebuji do živnosti hodinářské pro zachycení přesného času. Děkuji Vám za brzké vyřízení.*“¹⁶⁶ Také Josef Buřič (č. p. 19) měl zájem o radiopřijímač a v žádosti napsal: „*Žádám zdvořile o přidělení jednoho radiopřijímače z Vašeho konfiskačního skladu. Jelikož jsem doposud radiopřijímač neměl a rád bych sledoval zemědělské zprávy v rozhlase, které jsou zejména pro nás zemědělce v pohraničí důležité, prosím, aby mé žádosti bylo vyhověno.*“¹⁶⁷

Aby bylo zřejmé, jak výnosné bylo hospodaření s konfiskovaným majetkem, lze uvést alespoň údaje z roku 1949. FNO tehdy zaslal obcím tiskopis s názvem Závazky vůči Fondu národní obnovy, díky němuž chtěl urychleně získat přehled o stavu příjmů a výdajů z hospodaření s konfiskáty u svazků lidové správy. Obce v něm měly uvést celkovou částku, které poukázaly FNO. Město Plesná k 5. říjnu 1949 odvedla FNO celkově 463 967,70 Kč,¹⁶⁸ osada Šneky odvedla k témuž datu 122 123,60 Kčs.¹⁶⁹

2.5 Život reemigrantů v Plesné

Do československého pohraničí se stěhovali také repatrianti a reemigranti z jiných států. Ti vlastnili svůj vlastní registrační průkaz. Za repatrianty se považovaly všechny osoby, vyjma Němců a Maďarů, které v důsledku válečných poměrů (pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické perzekuce) opustily svá bydliště v Československu. Výjimky uvedené ohledně Němců a Maďarů neplatily pro ty Němce a Maďary, na které se podle ustanovení § 1 odst. 3 ústavního dekretu

¹⁶⁴ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, žádost Františka Krahulce o přidělení do nájmu zahrady u domu č. p. 387 z 12. 5. 1947.

¹⁶⁵ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 279, kart. 17, dopis ONV v Chebu od Jana Němce z 24. 8. 1947.

¹⁶⁶ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 279, kart. 17, dopis MNV v Chebu od Bohumila Douši přijatý z 12. 6. 1947.

¹⁶⁷ SOkA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.8, kart. 436, dopis MNV v Plesné od Josefa Buřiče z 5. 8. 1947.

¹⁶⁸ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, závazky Plesné vůči FNO z 5. 10. 1949.

¹⁶⁹ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 276, kart. 16, závazky Šneků vůči FNO z 5. 10. 1949.

prezidenta republiky ze dne 2. srpna 1945 č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské, tento ústavní dekret nevztahoval a dále na ty Němce a Maďary, kterým se zachovávalo československé státní občanství podle § 2 odst. 1 tohoto ústavního dekretu. Za reemigranty se pokládali Češi a Slováci trvale usazení v cizině, kteří se navrátili po osvobození na území Československa, a to pokud k jejich návratu došlo po 6. srpnu 1947, v zásadě jen, stalo-li se tak v rámci úřední přesídlovací akce, v ostatních případech jen tehdy, přiznalo-li jim ministerstvo ochrany práce a sociální péče charakter přistěhovalce (reemigranta) z důvodů zvláštního zřetele hodných.¹⁷⁰

Na základě vyhlášky ministerstva ochrany práce a sociální péče byl jednak proveden soupis všech repatriantů podle stavu k 1. říjnu 1945, jednak byla zařízena povinná evidence osob, které se přistěhovaly k tomuto datu nebo později na území Československa. Každý repatriant (reemigrant) byl povinen dostavit se osobně s registračním průkazem k příslušnému referátu při MNV svého bydliště, kde s ním byl vyplněn sčítací záznam repatrianta a dvojitý evidenční lístek.¹⁷¹

Všechny obce musely předkládat jmenný seznam všech reemigrantů s uvedením státu, ze kterého do obce přišli (např. rumunský reemigrant, volyňský Čech atd.), musela v něm být napsána jména všech osob dané rodiny i s jejich věkem, udáním bydliště a čísla popisného domu. ONV na základě těchto soupisů obdržely příslušnou částku od zemského národního výboru (ZNV) na sociální pomoc z prostředků ministerstva ochrany práce a sociální péče a z těchto peněz pak reemigranti dostávali sociální výpomoc.¹⁷² Reemigrantům starším šestnácti let bylo do 26. února 1947 vypláceno kapesné ve výši 100 Kčs. Od tohoto dne došlo ke změně a kapesné se začalo vyplácet každému bez ohledu na věk ve výši 300 Kčs. Ministerstvo se touto úpravou snažilo odstranit nevýhodu pro rodiny s více dětmi způsobenou dosavadním uspořádáním.¹⁷³

Úřady dbaly rovněž na to, aby reemigranti bydleli v co nejlépe a nejúplněji vybavených bytech. Členové bytové komise navštěvovali domácnosti reemigrantů a zjišťovali, zda něco nepotřebují. Reemigranti často požadovali nějaké vybavení domácnosti, např. kredenc, prádelník, skříň, sporák, povlaky na peřiny, nábytek, šatenky, prostěradla, záclony, kamna atd.¹⁷⁴ Reemigranti zároveň mohli žádat i o ošacení. Výpomoci tohoto druhu byly poskytovány nejpotřebnějším

¹⁷⁰ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení ONV v Chebu všem obcím okresu Cheb ve věci evidence repatriantů a reemigrantů z 2. 4. 1948.

¹⁷¹ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení ONV v Chebu všem obcím okresu Cheb ve věci evidence repatriantů a reemigrantů z 2. 4. 1948.

¹⁷² SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení ONV v Chebu všem obcím ve věci jmenného seznamu všech reemigrantů z 9. 10. 1947.

¹⁷³ SOkA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.10/2–4, kart. 436, sdělení ministerstva sociální péče ve věci kapesného vypláceného reemigrantům z 26. 2. 1947.

¹⁷⁴ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, záznam o návštěvě reemigrantů členy bytové komise Lukeše a Vávry z 22. 8. 1949.

a skutečně sociálně slabým žadatelům, kteří neměli peníze, aby si opatřili oděvní součástky ze svých vlastních prostředků. Ministerstvo sociální péče¹⁷⁵ žádalo o vyšetření rodinných a sociálních poměrů, zejména o zjištění mzdových poměrů a důchodů všech členů rodiny, způsobu ubytování a jiných okolností, z nichž by bylo možno vytvořit si představu o sociálním postavení žadatelů. Jedním z mnoha sociálně potřebných reemigrantů v Plesné byl např. Josef Kubín (č. p. 107),¹⁷⁶ který se vrátil do vlasti 8. srpna 1949 a nastoupil ihned práci v národním podniku Eska v Chebu.¹⁷⁷

V případě nedostatku textilního materiálu nebo obuvi musely ONV požádat ministerstvo vnitřního obchodu o zvýšení přidělu textilu nebo obuvi. V žádosti musely uvést jmenný seznam reemigrantů, čísla jejich reemigračních průkazů a druh a množství žádaného materiálu. ONV, kterým se zvýšeného textilu dostalo, musely učinit přísná opatření, aby se zboží dostalo jen reemigrantům, pro něž bylo vyžádáno. Další možnost pro obstarání textilu pro reemigranty byla ze skladů konfiskátů. Zboží z nich bylo prodáváno reemigrantům jako přednostním uchazečům. Textilii však bylo málo a ZNV dbal na to, aby všichni reemigranti obdrželi textilie a obuv spravedlivě, takže do seznamů přednostních uchazečů nesměli být zařazováni ti, kteří již ošacení a obuv obdrželi.¹⁷⁸

Reemigranti měli na základě výnosu ministerstva zdravotnictví právo na léčebnou péči. Na reemigranty, jimž byla již v tuzemsku poskytnuta možnost jakéhokoliv výdělků, ať již v námezdním poměru, přidělením živnosti, hospodářské usedlosti nebo uplatněním se v některém ze svobodných povolání, bylo pohlíženo jako na běžné občany republiky, i když jim nebylo do té doby uděleno definitivně státní občanství.¹⁷⁹ Československé občanství získávali reemigranti po příchodu do Československa. Pokud obyvatelé cizí národnosti přijeli jako repatrianti, neměli už nárok na návrat do své původní vlasti.

MNV v Plesné učinilo ve prospěch reemigrantů mnoho opatření. Začátkem roku 1948 byla v rámci ošacovací akce ONV všem zdejšími reemigrantům vyplacena peněžitá výpomoc v rámci akce ministerstva sociální péče¹⁸⁰ a byly jim vydány poukazy k nákupu jednotlivých částí prádla v jednom obchodě v Chebu s tím, že každý obdržel jeden poukaz. Finanční prostředky získávali reemigranti rovněž ze sbírek, např. ze sbírky Vánoční strom republiky. Její výtěžek byl v Plesné velmi uspokojivý, takže MNV vyplatilo každému reemigrantu z Rumunska zvláštní podporu ve výši

¹⁷⁵ Od roku 1948 bylo ministerstvo ochrany práce a sociální péče přejmenováno na ministerstvo sociální péče.

¹⁷⁶ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení ministerstva sociální péče ve věci žádosti o ošacení Josefa Kubína z 21. 10. 1949.

¹⁷⁷ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení MNV v Plesné ministerstvu sociální péče z 15. 11. 1949.

¹⁷⁸ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení ONV v Chebu všem obcím okresu Cheb ve věci ošacovací akce pro reemigranty z Rumunska a Maďarska z 5. 2. 1948.

¹⁷⁹ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení zdravotního úřadu ONV v Chebu z 12. 2. 1948.

¹⁸⁰ Od roku 1948 bylo ministerstvo ochrany práce a sociální péče přejmenováno na ministerstvo sociální péče.

100 Kčs pro jednoho člena rodiny. Místní odborová organizace zajistila k Vánocům pro zdejší zaměstnance větší množství textilu, takže si mohli nakoupit prádlo, rukavice, ponožky a jiné zboží. MNV vydávalo přednostně dle potřeby i poukazy na obuv.¹⁸¹

Na konci roku 1948 se v Plesné nacházeli následující sociálně potřební reemigranti a jejich rodiny: František Cízler (č. p. 99) s manželkou a třemi dětmi, vdova se třemi dětmi Františka Cízlerová (č. p. 158), Jan Dinga (č. p. 65) s manželkou a sedmi dětmi, Petr Dinga s manželkou a čtyřmi dětmi, vdova Anna Bogarová s pěti dětmi (č. p. 36), Jan Vrábek (č. p. 95) s manželkou a čtyřmi dětmi, Antonín Vrábek (č. p. 95) s manželkou a čtyřmi dětmi, Antonín Čeliňák (č. p. 12) s manželkou a šesti dětmi, vdova Alžběta Dingová s dítětem (č. p. 19), Ludvík Dinga (č. p. 126) s manželkou a třemi dětmi, Petr Čeliňák (č. p. 70) s manželkou a třemi dětmi a Jan Čeliňák s manželkou a čtyřmi dětmi.¹⁸²

Ministerstvo ochrany práce a sociální péče pořádalo v rámci začlenění reemigrantů do většinové plesenské populace pro občany besedy s reemigranty z Rumunska a s volyňskými Čechy. Myslelo především na to, že nově příchozí osídlenci neznají zdejší poměry a že je potřeba je do nich zasvětit. Za důležité považovalo především vysvětlení organizace úřadů, zejména těch, na které se v první době po příjezdu museli obracet. Chtěli jim objasnit také jejich práva a sociální opatření, která by jim usnadnila vstup do nové existence a zmírnila finanční nesnáze, s nimiž byl počátek každé existence spojen. Ministerstvo na tyto besedy posílalo erudované referenty, kteří podali reemigrantům v uvedeném smyslu veškeré informace a zjistili jejich přání a případné stížnosti, aby mohla být co nejdříve zjednána náležitá pomoc a případné nedostatky mohly být urychleně napraveny nebo odstraněny. Besedy se konaly vždy v zasedací síni ONV v Chebu a kromě samotných reemigrantů se jich účastnili také sociální referenti a úředníci národních výborů, kteří na agendě reemigrantů pracovali.¹⁸³

2.5.1 Reemigranti z Rumunska

Distribuce reemigrantů z Rumunska (námezdných sil) se prováděla na základě seznamu transportů, podle kterých se vyhotovovaly kartotéční lístky. Po příjezdu se reemigranti přesunuli do střediska, kde se hlavy rodin dostavily před komisi ministerstva ochrany práce a sociální péče a přinesly s sebou registrační průkazy všech rodinných příslušníků. Středisko zjišťovalo data pro vyplnění tzv. deníkových listů. Reemigranti byli přezkušováni ze správnosti záznamu o posledním

¹⁸¹ SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení MNV v Plesné ONV v Chebu ve věci ošacovací akce reemigrantů v Plesné z 12. 3. 1948.

¹⁸² SOkA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení MNV v Plesné ONV v Chebu ve věci seznamu nejpotřebnějších reemigrantských rodin ze 17. 12. 1948.

¹⁸³ SOkA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VII.10/37, kart. 436, sdělení ONV v Chebu z 18. 11. 1947.

trvalém bydlišti v cizině. Po vyhotovení deníkových a kartotéčních lístků a po doplnění údajů o zařazení reemigrantů do práce a o jejich nových adresách se zasílaly deníkové listy ministerstvu ochrany práce a sociální péče do Prahy.¹⁸⁴

V těžkých podmínkách se nacházeli především slovenští reemigranti z Rumunska, kteří žili v plesenských osadách Smrčina, Lomnička, Vackov a obci Výspa. Začátkem dubna 1947 se kupř. ve Smrčině nacházelo 46, v Lomničce 36 a ve Vackově 21 rumunských Slováků.¹⁸⁵ Na ONV v Chebu od nich chodily četné stížnosti a stesky. ONV přešetřil přímo na místě skutečnou situaci těchto reemigrantů, jichž v uvedených obcích žilo v dubnu 1947 kolem 240 osob. Vesměs se jednalo o osoby chudé, většinou negramotné, jelikož v obci Bogdaně v Rumunsku, odkud přišli do Československa, byla škola zřízena teprve v roce 1937. Osídlení v těchto čtyřech lokalitách bylo zahájeno až koncem dubna 1946, kdy z těchto pohraničních osad kvůli nedostatečně střeženým hranicím Němci odnesli všechno domácí zařízení až na bezcenný, červotoči napadený nábytek. Také hospodářské zařízení bylo Němci nebo různými nespolehlivými živly rozchváčeno. Pokud šlo o větší hospodářské stroje a dobytek, byly soustředěny do péče státních statků. Ve zmíněných osadách také nebyly žádné zásoby potravin ani osiva, takže rodiny na těchto místech skutečně trpěly největší nouzí, jelikož si z Rumunska přivezly jen to nejnútnejší a i tak se jednalo o chatrné rozpadající se věci. Děti nemohly chodit do školy, jelikož je rodiče neměli do čeho obout a čím je ošatit. Všechny rodiny byly silně zadluženy v rozsahu od 2500 Kčs do 8000 Kčs, jednalo se výlučně o dluhy za potraviny u místních obchodníků a řezníků. Těmto lidem se totiž musel poskytnout úvěr, který byl ale pouze výpomocí, kterou si osídlenci museli odpracovat a museli se snažit získat řádným způsobem peněžní prostředky k obživě, tj. museli se zapojit do výroby v podnicích, např. v továrně v Plesné nebo si vydělat peníze svážením dříví apod. MNV v Plesné a MSK ve Vackově jim v této věci byly nápomocnými. Pomáhaly jim i s umístěním v podnicích, kde by našli v zimním období, kdy na polích nebyla práce, slušnou obživu.¹⁸⁶

Není proto divu, že mnozí život ve složitých podmínkách nevydrželi a raději z pohraničí odcházeli. Jeden z rumunských Slováků, Juraj Bejdak, se dostavil na ONV v Chebu a tam uvedl: „*Já a ještě jedenáct rodin druhých reemigrantů Slováků z Rumunska (Gembický, Bejdák, Vetrák, Paluka, Kaljánková, Toják, Juhanák, Sojka, Paluka, Moravčík, Kubinec) jsme se neodvratně rozhodli, že z našich usedlostí, které nám byly osidlovací komisí v Chebu přiděleny, přesídlíme na Slovensko, do*

¹⁸⁴ SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.10, kart. 436, opis ministerstva ochrany práce a sociální péče shromažďovacímu středisku reemigračnímu v Chebu z 5. 9. 1947.

¹⁸⁵ SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.10/2–4, kart. 436, dopis ONV v Chebu ministerstvu ochrany práce a sociální péče z 1. 4. 1947.

¹⁸⁶ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení ONV v Chebu MNV v Plesné ve věci stravování rumunských Slováků z 29. 11. 1946.

okresu Krupina, a to do obcí Demandice, Velký Pesek a Malý Pesek. Tuto akci za osídlenec vedu já, Bejdak Juraj. Od 15. září 1946, kdy jsme do obcí přišli, pracovali jsme do dnešního dne na zemědělských usedlostech nám přidělených, a při prováděném vyúčtování Národním pozemkovým fondem z Karlových Varů vlastně proděláváme, protože do dnešního dne z veškeré naší práce, tj. obdělání půdy, zasetí ozimů a přípravy k jarní setbě, nic nemáme. Po celou dobu, co jsme na usedlostech, žili jenom na dluh – každý dlužíme několik tisíc Kčs obchodníkům za potraviny – pokud někteří z nás byli jako deputátníci přes léto v Kralupském okrese a vydělali si nějaké peníze, tu je dosadili zde. Všechny příčiny, které nás vedli k tomuto našemu rozhodnutí, jsme ostatní oznámili Osídlovací komisi ministerstva zemědělství v Chebu. Děkujeme ONV v Chebu za všechnu práci a snahu, kterou pro nás vykonal.“¹⁸⁷

2.5.2 Reemigranti z Volyně

Od začátku roku 1947 přicházeli do pohraničí volyňští Češi. Mělo se jednat o přesun asi 32 500 osob, z nichž mělo přijít asi 90 % do zemědělství. Reemigranti měli nárok vzít si s sebou ze Sovětského svazu do staronové vlasti oděvy, obuv, prádlo, ložní příslušenství, potravinové produkty, domácí náradí a jiné předměty domácích a hospodářských potřeb. Zemědělci si mohli vzít také veškerý zemědělský inventář a tažné postroje v celkové váze do dvou tun na jednu zemědělskou rodinu a do jedné tuny na rodinu městskou a k tomu také skot a drůbež. Osobám se speciálním povoláním, např. řemeslníkům, lékařům, učencům apod., se povolovalo vyvézt rovněž předměty nutné k jejich povolání a nezbytné pro jejich činnost.¹⁸⁸

Reemigranti byli převezeni ze státních hranic až do místa svého usídlení na státní útraty. Přeprava byla realizována vlakem do stanice nejbližší místu jejich určení a odtud byli přesunuti za použití dopravních prostředků ONV. Reemigranti se po příjezdu do vykládací stanice ihned dostavili k MNV, kde se prokázali svými registračními průkazy, v nichž bylo uvedeno místo usídlení, a požádali o převoz svých rodiny a svršků do místa usídlení.¹⁸⁹

Jedním z mnoha volyňských reemigrantů byl v Plesné Vladimír Bureš, který se narodil v roce 1912 v Sovětském svazu. V Plesné obhospodařoval zemědělskou půdu o výměře 10 ha, byl otcem čtyř dětí a sociálně slabý.¹⁹⁰

¹⁸⁷ SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.10/2–4, kart. 436, úřední záznam ONV v Chebu z 12. 4. 1947.

¹⁸⁸ SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.10, kart. 436, sdělení ministerstva ochrany práce a sociální péče z 11. 1. 1947.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 385, kart. 57, sdělení MNV v Plesné z 28. 6. 1949.

2.5.3 Reemigranti z Maďarska

Občané maďarské národnosti v Plesné příliš nežili, k 20. březnu 1947 se zde nacházeli pouze dva. V celém okrese Cheb byl umístěn jen jeden transport Maďarů, kteří se přihlásili k reemigraci do Československa. Ostatní přišli do okresu buď jednotlivě, nebo v malých skupinkách podle toho, jak byly najímáni na práci v zemědělských usedlostech.¹⁹¹

ONV přidělil do Plesné jako pracovní síly k uvedeným maďarským občanům dvanáct slovenských dělníků bez jakýchkoliv prostředků a MNV v Plesné těmto osídlencům poskytl nutnou pomoc tím, že jim hradil stravování. V dubnu 1947 žádal zaplacení příslušných částek od jejich zaměstnavatelů, žádost však byla zamítnuta s odůvodněním, že továrny o tyto zaměstnance nežádaly, že tedy není jejich povinností hradit jim podobné výlohy před vstupem do zaměstnání a že nemají ani možnost příslušnou částku odečíst ze mzdy, jelikož se slovenští dělníci mezitím opět vrátili na Slovensko.¹⁹²

Fluktuace reemigrantů byla v pohraničí velkým problémem. V celém okrese Cheb byla pracovní situace v zemědělství vzhledem k nedostatku stálého zemědělského dělnictva v roce 1948 velmi špatná. ONV sice očekával, že vzhledem k mechanizaci a pozemkové reformě se situace nepatrnělepší, ovšem možnost pracovních rezerv nebyla vůbec žádná vzhledem k naprostému nedostatku pracovních sil ve všech oborech hospodářství.¹⁹³

¹⁹¹ SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.8, kart. 436, statistika osob maďarské národnosti ONV v Chebu z 20. 3. 1947.

¹⁹² SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.8, kart. 436, dopis MNV v Plesné ONV v Chebu z 29. 4. 1947.

¹⁹³ SOKA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, 1945–1947, sign. VIII.8/75, kart. 436 - dopis ONV v Chebu ministerstvu zemědělství z 15. 6. 1948.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo podat pokud možno objektivní svědectví o výměně obyvatelstva a majetkových změnách v Plesné v letech 1945–1948. Majetek obyvatelstva německé národnosti byl po válce zkonfiskován a v pohraničí zůstalo mnoho domů a továren prázdných. Bylo potřeba znovuobnovit průmysl a zemědělství a tzv. nepřátelský majetek byl využit jako jeden z hlavních motivačních prostředků k tomu, aby do pohraničí přišli noví osídlenci. Příděly konfiskovaného majetku byly vzhledem k podstatně nižším cenám než ve vnitrozemí velmi výhodné. I tak se nepodařilo ani zdaleka naplnit předválečnou kapacitu zemědělství, průmyslu a živností, a tak byly mnohé výrobní prostředky likvidovány. Osídlenci dostávali rodinné domky či živnosti nejprve do národní správy, poté i do vlastnictví. Část výrobních kapacit byla likvidačními národními správci zlikvidována.

Jednou z lokalit, kde k výše uvedeným změnám rovněž docházelo, byla i Plesná ležící v pahorkatém terénu okresu Cheb přímo na západní hranici České republiky s německou spolkovou zemí Sasko. Ve 20. století patřila především díky mnoha německým obyvatelům k největším městům na okrese. Němci byli vlastníky řady továren ve městě a nabízeli pracovní místa pro mnoho plesenských obyvatel či lidí z blízkého okolí. Po válce byla v Plesné zlikvidována většina zdejšího průmyslu, pouze z továren Johann Lehrmann a Adolf Päsold byla utvořena jediná, kterou byl národní podnik Tosta. Likvidace byly prováděny Souhrnným likvidačním střediskem v Kraslicích.

Při provádění přidělu rodinných domků do vlastnictví bylo v Plesné přiděleno 219 popisných čísel drobným uchazečům za sníženou cenu, z toho 18 zemědělských usedlostí. Přídělci se často museli vyrovnat se zchátralým stavem přidělu, takže žádali ihned po příchodu o proplacení poškozených částí, které sami opravili. V rámci přidělové akce mohli osídlenci žádat o snížení přidělové ceny, a to ze zdravotních a sociálních důvodů nebo kvůli tomu, že byl přídělcem vojenským či válečným poškozencem nebo obětí války a fašistické perzekuce. Tito lidé měli také výhodu v přednostním přidělování určených nemovitostí. Snížení ceny či odpuštění tzv. třídní přírážky mohly požadovat i osoby, které byly národními správci či přídělci konfiskovaných živnostenských podniků a vzdaly se nároku na příděl, začlenily již přidělenou živnost do vyššího hospodářského sektoru nebo ji likvidovaly a staly se zaměstnanci.

Přednostní právo na příděl tzv. nepřátelského majetku měli reemigranti, kteří se prokazovali reemigrantským průkazem. Ti po příchodu do Československa získávali československé občanství. Do Plesné nejčastěji přicházeli reemigranti z Rumunska, ale také z Německa, Maďarska a Volyně. Ti většinou přicházeli zcela bez majetku, jelikož museli vše zanechat ve své původní vlasti. Proto mohli žádat o výpomoc v různé podobě, nejčastěji se jednalo především o ošacení. Reemigrantům starším šestnácti let se zároveň vyplácelo kapesné. Poslední reemigrant, který v Plesné ještě žije, si

však bohužel na popisovanou dobu již vůbec nepamatuje, takže nebylo možno s ním udělat relevantní rozhovor. V Plesné již kromě něj není nikdo, kdo by dobu osidlování zažil či si ji pamatoval. Kvalifikační práce tak musela být vytvořena výlučně na základě archivních pramenů. I tak mají její závěry značnou vypovídací hodnotu a vyplní dosud neprobádanou etapu vývoje dějin města Plesné.

SUMMARY

There were many German citizens living at the borderline after the World War II. It was ordered to displace these citizens and confiscate their property. One of the many of the towns was also Plesná, situated in the hilly terrain right at the west borderline of the Czech Republic with the Federal German Republic of Saxony in the area of the Cheb region.

There were many buildings left empty after the German citizen's property confiscation. Farming and industry of the Czech borderline suffered as well. The chief representatives decided to assign the property to the inland citizens and the newcomers from abroad who came to contribute to the industry and farming renewal. The industrial companies and family houses were assigned to both legal and common people.

The national administrators whose task was to liquidate the particular companies under the supervision of the Total Liquidation Centre in Kraslice were appointed to the industry centres, which were plentiful in Plesná. Due to the liquidation of the industry centres after the February 1948, almost all of the Plesná's industry was destroyed and all the factories were quitted and liquidated. There was the only factory left – the national company Tosta, made from the Johann Lehrmann and Adolf Päsold factory.

When assigning the family houses to the common people, 219 postcodes were assigned to the minor applicants for a lower price, out of this, eighteen were farmsteads. The requests for social or medical reasons helped the applicants to receive a lower price of the family houses. They were also helped if they were the military or war aggrieved ones or the war or fascist persecution victims.

The privileged ones were also the reemmigrants who were coming there in fair amounts. The inflow of people helped to the high increase of the citizen's number in Plesná. The people were coming from the countries such as Romania, Soviet Union, Hungary, Yugoslavia, Poland and France.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

ARCHIVNÍ PRAMENY:

Státní oblastní archiv v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka

- fond Osidlovací úřad a Fond národní obnovy – oblastní úřadovna Karlovy Vary.

Státní okresní archiv Cheb

- fond č. 134, Městský národní výbor Plesná, 1945–1974.
- fond č. 266, Okresní národní výbor Cheb, 1945–1947.

LITERATURA:

BÄUMLOVÁ, Michaela – BERÁNEK, Michal – HALLA, Karel – KNETLOVÁ, Hana – KRTIČKOVÁ, Jana – LENC, Tomáš – ŘEHÁČEK, Karel. *Luby/Schönbach. Historie města/Geschichte der Stadt*, Cheb 2019, ISBN: 978-80-88310-00-6, 389 s., k situaci po roce 1945 s. 132–155 (česká verze).

ČAPKA, František – SLEZÁK, Lubomír – VACULÍK, Jaroslav. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2, 359 s.

HLUŠIČKOVÁ, Růžena. *Boj o průmyslové konfiskáty v Československu v letech 1945–1948*. Praha : Práce, 1983, 179 s.

ŘEHÁČEK, Karel. Dvojí exulant Herbert Poláček. Plzeňský rodák s kolínskými kořeny. In: *Židé v Čechách 4 : sborník příspěvků ze semináře konaného 17. a 18. října 2012 v Trutnově*. Praha : Židovské muzeum, 2013, s. 191–200.

ŘEHÁČEK, Karel. JUDr. Petr Němejc (1890-1951): státním úředníkem v dobách dobrých i zlých. In: *Vlastivědný sborník Muzea Šumavy*. Sušice : Muzeum Šumavy IX, 2016, s. 355–366.

ŘEHÁČEK, Karel. Likvidace průmyslových konfiskátů na Karlovarsku po roce 1945. In: *Západočeské archivy*. Plzeň : Státní oblastní archiv v Plzni, 2013, s. 157–169.

ŘEHÁČEK, Karel. Likvidační střediska konfiskovaných majetkových podstat lidových peněžních ústavů na Karlovarsku a Plzeňsku. In: *Západočeské archivy*. Plzeň : Státní oblastní archiv v Plzni, 2011, s. 160–164.

ŘEHÁČEK, Karel. Osidlovací triumvirát: portréty představitelů procesu osidlování poválečného Karlovarska. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje 24*. Cheb : Krajské muzeum Karlovarského kraje, 2016, s. 343–352.

ŘEHÁČEK, Karel. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy. Umístění, personální obsazení a organizační struktura centrály a oblastních úřadoven v letech 1945–1951. In: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu 19*, Praha 2011, s. 158–204.

ŘEHÁČEK, Karel. Osidlovací úřad a Fond národní obnovy v Karlových Varech. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje 19*, Cheb 2011, s. 233–256.

ŘEHÁČEK, Karel. Poválečná likvidace říšskoněmeckých průmyslových podniků přemístěných na Karlovarsko v letech 1942–1945. In: *Západočeské archivy V*. Plzeň : Státní oblastní archiv v Plzni, 2014, s. 156–174.

ŘEHÁČEK, Karel. Příděly konfiskovaných rodinných domků na Karlovarsku po roce 1945. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje 20*, Cheb 2008, s. 133–170.

ŘEHÁČEK, Karel. Rozdělování tzv. nepřátelského majetku jako nástroj o voliče v západočeském pohraničí. In: FRIEDL, Jiří – JEDLIČKOVÁ, Blanka – ŠKERLOVÁ, Jana a kol. *Parlamentní volby 1946 a Československo: souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha : Historický ústav, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5, s. 395–406.

TISKEM NEVYDANÉ PRAMENY:

MIČUDOVÁ, Jana. *Volby na Chebsku 1946 a 1948, komparace z pohledu hospodářských a sociálních dějin*. Bakalářská práce Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice, 2013, 65 s.

SVOBODA, Lukáš. *Odsun obyvatelstva německé národnosti z Plesné v letech 1945–1948*. Bakalářská práce Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, Plzeň 2018, 45 s.

SEZNAM ZKRATEK

atd. – a tak dále

č. – číslo

č. p. – číslo popisné

ČSNS – Československá strana národně socialistická

ČSR – Československá republika

odst. – odstavec

FNO – Fond národní obnovy

ha - hektar

HJ - Hitlerjugend (Hitlerova mládež)

HR – hospodářská rada

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KČs – koruna československá

KNV – krajský národní výbor

KSČ – Komunistická strana Československa

MNV – místní národní výbor

MSK – místní správní komise

MSP – ministerstvo sociální péče

např. – například

NPF – Národní pozemkový fond

NPSS – národní podnik Sběrné suroviny

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá dělnická strana)

ONV – okresní národní výbor

OOÚ – oblastní osidlovací úřadovna

OPK – obnovovací průmyslová komise

OsÚ – osidlovací úřad

resp. – respektive

Sb. – sbírky

SdP – Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana)

SNB – sbor národní bezpečnosti

SS – Schutzstaffel (Ochranný oddíl)

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik (Sovětský svaz)

s. d. – sine dato (bez data)

tj. – to je, to jest

tzv. – takzvaný

ÚRO – Ústřední rada odborů

ZNV – zemský národní výbor

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

Seznam přidělených domků v Plesné.....I

Příloha č. 2

Vyhláška o konfiskaci majetku.....VII

Příloha č. 3

Přihláška majetku ke konfiskaci pro Němce.....VIII

Příloha č. 4

Přihláška o přiděl drobného živnostenského podniku do vlastnictví.....IX

Příloha č. 5

Přihláška o přiděl rodinného domku.....X

Příloha č. 6

Rozhodnutí o přidělu rodinného domku.....XI

Příloha č. 7

Bytový list.....XII

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Seznam přidělených domků v Plesné¹⁹⁴

Č. p.	Původní majitel	Přídělce	Zaměstnání	Přídělová cena	Od roku	Poznámky
20	Deistler Matyáš	Práce Cheb		67 531	9/1945	
32	Firma Westböhmsche Kreisgenossensch v Aši	Práce Cheb		18 664	11/1945	
46	Barth Erwin-Adolf	Franců Jaroslav a Ludmila	Vedoucí Kovomatu	32 010	10/1945	
50	Barth Arnošt	Práce Cheb	Pekárna	87 632	-	
66	Wettengel Georg-Adolf	Tůma Václav, Drábková Emilie	Důchodce	10 259	10/1946	
85	Päsold Gustav	Nedvědové František a Václav	Zaměstnanec družstva Vojtanov a dělník	23 085	2/1950	
96	Bellmann František	Duchek Karel	Řidič	32 707	1/1949	
99	Fischerová Markéta	Majerová Alžběta	V domácnosti	11 313	10/1949	
126	Himmerová Kateřina	Dinga Ludvík	Dělník	19 232	5/1948	Vzdal se
132	Müller Anton	Mašlanová Marie	Důchodce	24 544	5/1948	
170	Kozák, kožedělné závody, národní podnik Klatovy	Mizera Josef	Dělník	11 641	1/1950	Vzdal se
173	Wilfer Anna	Nováček Jaroslav	Úředník	18 608	6/1946	
176	Bachmann Johan-Adolf	Egert Rudolf	Úředník	43 797	6/1947	
186	Swarz Liny Gerharda	Schytíl Antonín	Dělník	13 210	9/1948	
192	Hummel Emilie	Nedvěd Karel	Dělník	19 330	-	

¹⁹⁴ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93–97.

193	Schwarzová Hulda	Touš Karel	Trafikant	29 728	1/1946	
195	Ferdinand Merhaut, před ním Lorenz Huldo	Bláhová Jana	Dělnice	21 665	-	Reemigrantka
197	Krenl Arnošt	Lukeš Josef	Skladník	45 900	5/1947	
203	Stadler Richard	Groll Josef	Mistr	14 096	3/1946	
208	Stadler Gustav a Frantiska	Práce Cheb		91 247	-	Vzdal se
209	Hoyer Jiří	Veverka Josef	Dělník	7 152	2/1950	Vzdal se Reemigrant
221	Winterling Gustav	Richtr Bohumil	Rolník	16 289	3/1949	Vzdal se
227	Nebeská Anna	Fleischmann Rudolf	Důchodce	16 178	5/1949	
228	Baumgärtelová Emma	Ulrich Rudolf	Učitel hudby	24 255 (- 75%)	9/1948	Vzdal se
237	-	Čarnocký Juraj	SNB	26 941	5/1947	
239	Barth Johan Gustav	Ocelík Jan	Dělník	31 926	12/1949	
240	Kolbová Anna-Margareta	Valeška Jo- sef	Kovář	18 302	3/1946	
241	Heinzmannová Berta	Novotný Karel	Dělník	15 392	5/1946	Reemigrant
242	Kreul Gustav	Diviš Pavel	Dělník	30 135	2/1949	Reemigrant
244	Päsoldová Ernestina a Brandner Josef	Bazala Josef	Dělník	21 502	5/1947	
245	Schusterová Albína	Ruch Ladislav	Skladník	27 251	?	
247	Schmidtová Erma	Bílek Jaroslav	Skladník	28 713	11/1945	
251	Lederová Pavla	Volek Jaroslav	Dělník	25 860	-	
253	Schrig Ernst	Bebko Bartoloměj	Dělník	18 794	8/1946	
256	Bidermann Edgar a Pickel Max	Píša Jindřich	Úředník	41 215	1/1947	
261	Päsold Jiří Gustav	Kupec Artur	Automechanik	24 829	11/1948	Reemigrant z Německa
264	Böhmová Anna	Bláha Václav	Dělník	20 311	12/1949	
267	Gammitzer František	Tippner Václav	Dělník	18 170	6/1946	
268	Scharf Reinhold	Pešek Václav	Lakýrník	28 401	4/1947	
269	Krautheim Marta, Bedřich, Emilie	Cízler František	Zedník	21 921 (- 20%)	9/1949	Reemigrant

277	Kozák, kožedělené závody, národní podnik Klatovy	Růžička Vilém	Vedoucí prodejny	107 855	10/1949	Vzdal se
279	Hoyer Vilibald	Aronová Antonie	Dělnice	15 748	-	Vzdal se
284	Vagnerová Hilda	Slavík Josef	Hlídač	19 270	6/1949	Vzdal se
286	Nier Adolf a Magdalena	Samek Oto	Dělník	20 184 (- 20%)	11/1946	
290	Lehrmann Friedrich	Merhout Ferdinand	Učitel	3x 58 426	-	Reemigrant z Rum.
292	Braun Rudolf	Fraenkl Maxmilian	Úředník	87 605 (- 15%)	-	
308	-	Šlejtr Miloslav a Brabcová Marie	Dělník	8 909 + 17 818	1/1950	
310	Reichl Adolf	Šturm Václav	Lakýrník	48 488	-	
316	Müllerová Anna	Stanková Alžběta	V domácnosti	8 735	2/1949	
317	Kühnl Karel a Lidie	Bláha Josef	Dělník	43 983 (- 20%)	-	Reemigrant
318	Stübiger Robert	Hazuková Emilie	Dělnice	25 442	5/1946	
319	Schvarz František	Lauterbach Gustav	Důchodce	32 306 (- 10%)	10/1949	Reemigrant
322	Hartenstein Gustav	Pajkoš Vasil	Dělník	31 283	7/1946	
323	Braun Adolf	Kasal Václav	Zaměstnanec MNV	116 808	-	
324	Glasl Herman	Kopic Josef	Dělník	20 269 (- 10%)	-	
325	Hoyer Adolf a Linda	Kolár Jan	Dělník	23 080	1/1947	
326	Rubner Petr	Bodláková Augustina	V domácnosti	22 287	9/1947	
330	Geier Ernst	Hökl Oldřich	Dělník	27 188	7/1948	
335	Päsold Ervin	Flaksa Vojtěch	Dělník	37 456	3/1946	
336	Pötzl Martin	Takač Štefan	Dělník	19 043 (- 10%)	7/1947	
337	Keller Ernst	Kopecká Růžena	Dělnice	21 963	-	
339	Hoyer Yohan	Štoгр Josef	Dělnice	17 489	3/1946	
340	Kolb Reinhardt	Beránek Alois	Kovář	24 868	1/1946	
341	Kreulová Albína	Chocholáč Jaroslav	Elektrotechnik	21 025	1/1946	

343	Keller Václav	Kulhánek Alois	Dělník	22 538	3/1947	
346	Böhm Erich	Dařena Jan	Úředník	29 413	10/1949	
347	Hartenstein Richard	Hořejší Bohuš	Dělník	29 434	10/1949	
350	Sturm Ema	Merhout Karel	Truhlář	22 595	-	
351	Vinterling Martin	Dobrý Václav	Úředník	27 104	11/1946	
353	Riess Otto a Anna	Flaksa Vladimír	Bednář	25 889	11/1949	
354	Stubiger Gustav	Dvořák Alois	Krejčí	18 638 (- 10%)	3/1947	
358	Zöhl František-Karel a Zölhová Aloisie	Rattay Karel	Vedoucí prodejny	42 021	4/1946	
361	Morawetz Jiří	Lengyel Ladislav	ČSD	15 017	10/1947	
362	Hoyer Rudolf	Kozel Josef	Dělník	24 702	3/1947	
363	Stübiger Karel	Mrazko Ondrej	Dělník	10 775 (- 10%)	-	
364	Bartch Gustav	Brabec Josef	Dělník	20 903	-	
365	Stübiger Adolf	Skrůžný Karel	Zaměstnanec ÚNP	24 137	4/1946	
367	Entian Róza Egon Enrt Ernstino, Entian Marie, Entian Max	Ballo Ondrej	Dělník	15 983	9/1948	
368	Braun Johan Cad (Hans)	Krček Stanislav a Macková Marie		33 623 + 67 245	-	
370	Geipel Gustav Josef a Geipel Reinerd (nezl.)	Hrousková Marie	Vedoucí kina	36 066	11/1945	
372	Geipel Otto	Gabriel Pavel	Dělník	8 219	12/1949	Vzdal se
379	Reichel Reinhold	Ryba Josef	Dělník	31 526	1/1946	
384	Pfeiffer Jindřich	Kraus Václav	Úředník	47 766	9/1946	
390	Beutlová Hilda	Schytíl František	Topič	24 957	5/1948	
392	Kohl František	Svoboda Václav	Řidič	19 932	-	
393	Leretzová Emilie	Michálek František	Dělník	19 463	5/1946	
394	Hellmichová Hilda	Soukup František	Stavební polír	16 242	12/1946	

395	Schreiner Gustav	Kadlec Jan	Dělník	11 728	5/1946	
397	Frank Adam	Kučera Adolf	Dělník	24 548	1/1947	
398	Zölch Alfons	Kodl Josef	Dělník	28 964	3/1946	
400	Hoyer Bedřich Eduard	Hovorka Bohumil	Důchodce	31 558 (- 10%)	10/1945	
402	Geipel Rudold	Hodr Jaroslav	SNB	68 543	9/1945	
403	Stübiger Hermann	Sabo Juraj	Dělník	13 495	12/1949	Vzdal se
405	Müller Josef	Šedivý Karel	Dělník	18 440	1/1947	
406	Klier Arnošt	Krčil Václav	Důchodce	21 269	6/1950	
408	Schwarz Max	Salavová Jarmila	Pěstounka	29 765	-	
411	Vinterling Adolf	Matoušek Jan	SNB	49 423	-	
412	Kliebhan Anton, Stübiger Richard a nezl. Elza	Švec Josef	Holič	29 249	1/1946	
414	Krenl Gustav ml. a Terezie	Čsl. státní lesy Františkovy Lázně		26 843	-	
416	Stübiger Alfréd	Baňka Jaroslav	ČSD	39 647	-	
417	Schwarzová Pavla	Nedvěd František	Dělník	18 410 (- 10%)	2/1950	
418	Stübiger Vilém	Rozsíval František	Dělník	17 553	5/1948	
421	Zuschka Antonín a Anna	Flaksa Jaroslav	Truhlář	21 353	4/1946	
422	Barth Jan a Markéta	Zachariáš Jaroslav	Mistr stávkárny	24 382	1/1947	
423	Zöphel Klára, Nistler Erna	Němec Jan	Dělník	20 083	-	
424	Elster Adolf	Černý Karel	Drogista, vedoucí prodejny	28 886	10/1949	
427	Fahrner Bernhard	Lexová Anna	V domácnosti	30 387	10/1948	
428	Geipel Adolf ml.	Krejčí Václav	Respicient finanční stráže	23 186	10/1945	
430	Pötzl Richard a Anna	Samek Jaroslav	Národní správce hostince č. p. 180	28 774	-	
431	Stübiger Richard	Hanuš Václav	Mechanik	29 883	9/1945	

432	Pässold Adolf Richard	Peleška Josef a Růžičková Marie	Mistr a dělnice	2x 20 577	-	
433	Feinl Johann	Suttý Karel	Dělník	13 677	1/1950	
434	Komma Vilma	Hlavsa František	SNB	27 220	11/1945	
439	Hoyer Antonín	Dobiáš Václav	Strojník	21 658	1/1946	
440	Müller Arnošt a Anna	Vaněrek Jaroslav	Dělník	12 074	9/1946	
441	Winterling Ewald	Langer Josef		35 823	10/1945	
447	Mayerová Markéta	Šindelář Václav	Dělník	16 795	5/1947	
448	Wallerer Václav	Stein František	Dělník	16 185	3/1947	
453	Krämling Arnošt	Piner Josef	Důchodce	12 811 (- 50%)	-	

Vyhláška

Tento majetek se vším příslušenstvím jest zkonfiskován podle dekretu presidenta republiky ze dne 21. června 1945 čís. 12 Sb. a jest pod správou Národního pozemkového fondu při ministerstvu zemědělství.

Každé poškození, zavlčení nebo zcizení tohoto majetku s příslušenstvím jest trestné a bude přísně stíháno podle ustanovení trestního zákona.

*Osídlovací komise
ministerstva zemědělství
pro okresy Cheb a Aš:
Inž. Pasák v. r.*

¹⁹⁵ SOKA Cheb, fond č. 134, MěNV Plesná, 1945–1974, inv. č. 281, kart. 19, vyhláška o konfiskaci majetku.

Příloha č. 4

Příhláška o přiděl drobného živnostenského podniku do vlastnictví¹⁹⁷

Vyplni úřed

Rámcový plán čís.	911
Běžné čís. podniku	549

Číslo podstaty v hlavní kartotéce	
-----------------------------------	--

Č. j. ONV	2235/48
Č. j. oblast. úřad.	
Č. j. O. ú. a FNO	

Třetí vláda národní fronty Čechů a Slováků plní svůj slib, který dal předseda vlády Klement Gottwald ve svém prohlášení dne 8. července 1946 v ústavodárném Národním shromáždění:

„Vláda považuje za svou povinnost dokončiti historické dílo osídlení našeho pohraničí českými a slovenskými lidmi, převéstí půdu a zemědělské usedlosti a živnosti do vlastnictví osvědčivších se osídlenců a zabezpečiti jim pomoc státu při budování nové a šťastné existence. Národním správcům, kteří se osvědčili, jakož i jiným způsobilým uchazečům bude usnadněno nabytí vlastnictví k spravovanému živnostenskému majetku“.

Příhláška

o přiděl drobného živnostenského podniku do vlastnictví.

Pro národní správce v pohraničním území ustanovené před 2. květnem 1946 a pro národní správce s přednostním právem podle zákonů č. 255/1946 Sb., č. 164/1946 Sb. a č. 138/1947 Sb. (navrátilce), kteří v den podání přihlášky jsou alespoň 3 měsíce národními správci.

K. P.

K. likvidace 1-X-49

Jméno uchazeče: Antonín Schejbal

Bydliště: Obec Plesná Okres Cheb
 Ulice Nádražní Čp./n. 383

Název (firma) podniku: Stübiger Willi
 Obor podnikání: obchod obuví

Sídlo podniku: Obec Plesná Okres Cheb
 Ulice Nádražní Čp./n. 383

Místo pro presentační razítka:

ONV výbor v CHEBU Míst: <u> </u> Ceniny: <u> </u> Účíslo: <u>14. 6. 1948</u> Čís. jed.: <u>2235</u>	Oblastní úřadovna <u> </u>	O. ú. a FNO <u> </u>
--	--	--

¹⁹⁷ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Likvidace ŽP – o. Cheb, kart. N 473, přihláška Antonína Schejbal o přiděl drobného živnostenského podniku Williho Stübiger do vlastnictví.

Příloha č. 5

Příhláška o přiděl rodinného domku¹⁹⁸

Příhláška

o přiděl rodinného domku

podle § 5 zákona č. 31/1947 Sb. a § 45 vládního nařízení čis. 163/1947 Sb.

čp. 203. v obci Plesná osada (čtvrť) 5. květno.
 okres Cheb

Jméno a příjmení uchazeče	<u>Groll Josef</u>		
Datum narození	den <u>29. července</u>	rok <u>1910</u>	
Státní občanství	<u>C. S. R.</u>		
Rodinný stav	<u>zínatý</u>		
Bydliště	čp. <u>203.</u> obec <u>Plesná</u>	okres <u>Cheb</u>	
Zaměstnání* (povolání)	<u>podmistr.</u>		
Zaměstnán u firmy (název a sídlo podniku)	firma (úřad)	v obci	okres
	<u>Posta, 4a nár. podnik - Plesná - Cheb.</u>		

Od kdy bydlíte společně se svou rodinou v domku, o jehož přiděl žádáte?

den 12. měsíc červen rok 1946.

Vyplňte pečlivě přílohu č. 2. Tím prokážete, že jste zaplatil nájemné za celou dobu užívání domku.

*) Jste-li pěnísta, uveďte v rubrice »Zaměstnání«, přestěhoval-li jste se do pohraničí v rámci akce osídlovacího úřadu

¹⁹⁸ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, přihláška o přiděl rodinného domku Josefa Grolla (č. p. 203).

Příloha č. 6

Rozhodnutí o přidělu rodinného domku¹⁹⁹

OSIDLOVACÍ ÚRAD A FOND NÁRODNÍ OBNOVY V PRAZE

Č. j. R. *114/257-203-Kd/* Pokyny pro kancelář:
Piš tiskopis A-B-C-D, počet kusů *4*

Oblastní úřadovna v *Karlovy Vary*

KONCEPT

ROZHODNUTÍ O PŘÍDĚLU
RODINNÉHO DOMKU

I. Přídělce a přidělová podstata.

Osídlovací úřad a Fond národní obnovy v Praze přiděluje do vlastnictví podle §§ 1, 2, 3 a 4, odst. 1, písm. b) zák. č. 31/1947 Sb., a § 50 vl. nař. č. 163/1947 Sb. ve znění vyhlášky ministra vnitra č. 97 ze dne 19. 3. 1949 Sb. z majetku konfiskovaného podle dekretu presidenta republiky č. 108/1945 Sb.

rozhodnutím

panu Josef Grollovi a jeho manželce paní Janovské Grollové, Plesná č. 203, obv. Cheb, jedinou hájenou ideální polovinou

A. rodinný domek čp. *203/* v obci *Plesná /*
osada (čtvrť) okres *Cheb*
se všemi parcelami, zapsány ve vložce č. *369/* pozemkové knihy katastrálního území *Plesná /* ;

B. rodinný domek čp. v obci
osada (čtvrť) okres
se stavební parcelou, č. parc., s pozemkovou parcelou, č. parc.,
s částí pozemkové parcely, č. parc., ve výměře m²,
označenou v polohopisném plánu ze dne čís. písmeny
zapsány ve vložce čís. pozemkové knihy kat. území
po oddělení podle § 1 zák., č. 31/1947 Sb.
pozemkové parcely, čís. parc., zbývající nepřidělené části pozemkové parcely,
čís. parc., ve výměře m²;

0150 — OÚFNO - III/2 — Rozhodnutí o přidělu rodinného domku — Koncept - A/3 - 10/m

¹⁹⁹ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 93, koncept rozhodnutí o přidělu rodinného domku Josefa Grolla (č. p. 203).

Příloha č. 7

Bytový list²⁰⁰

BYTOVÝ LIST OSIDLOVACÍ ÚŘAD PLESNÁ Schváleno Stát. úř. stat. dle. vl. nař. č. 186/1940. Sb. č. j. P-641/305 ze dne 21. prosince 1945. Vyplňte strojem nebo inkoustem hůlk. písmem.

Okres Chelb obec Plesná
 ul., nám. čp. 453 č. kat. č. nouzové č. nové

Majitelem domu je Čech — byl Němec
 Byt je v podzemí, přízemí, I., II., III., IV., V. patro, podkroví*, na nároží
 Byt je v činžovním domě, činžovní vile, rodinném domku*, samostatně stojícím
 Byt má 1 kuchyň, 3 pokoje-ů s příslušenstvím samostat., společným, bez příslušenství

Garáž: zděná, topená, netopená, hrá-
 zděná, plechová, jiná.....
 Pro vůz, pro vozy

Výška místnosti	Kuchyň	1. pokoj	2. pokoj	3. pokoj	4. pokoj	Ostatní pokoje	Obytná hala	Předsíň	Závěť	Lázeň	Záchod - WC	Spíž	Komora-y	Terasa**	Balkon**	Loggie	Zimní zahrada	Zahrada jen pro nájem.	Celkem m ²	Dne	Podpis náj.	Správnost potvrzuje nár. správce domu	Podpis
	1.65	16.40	10	13.00	16.40				15.50	8.90	1.24	1.50	6.96	30	30			11.500	22.8	1945			

Náhrada z pozemku tab. P. III. 1.50 Kčs/m² bytu
 obyt. sektor č. 9
 Náhrada z hrubé stavby tab. H. I. 20 Kčs/m² bytu
 skupina č. 01
 sečteno 21.50 Kčs/m² bytu
 násobeno plochou bytu 79.50 m² dá Kčs 1709
 Náhrada z vybavení bytu dle tab. V. I. Kčs 625
 třída E velikost 13 Součet: Kčs 2334
 vyčíslení srážek a příráž. čin. v % v Kčs.
 celkem ročně z bytu Kčs 2334
 z garáže Kčs 799.50
 bez obec. poplatků, obecní dávky z nájemného, paliva, ústřed. topení, vody, světla, el. proudu, telef. poplatků, odměny domovníkovi, výtahu a obsluhy ústřed. topení.
 Vypočetl M. J. J. J.
 *) Co se hodí podškrtněte. **) Plocha terasy, balkonu a zahrady jen pro nájemníka se do plochy bytu počítá 1/2, loggie 1/3. Nájemník vyplní jen to, co je ohraničeno silně.
 †) Vyplní národní správce.

f) Povolení k obývání dáno roku 1938 Rok provedených adaptací 1945-46
 Podpis a razítko odborníka: Poznámky úřadu:

VYBAVENÍ BYTU.

Místní správní komise, místní národní výbor si vyhrazují přezkontrolovati svými orgány správnost údajů. Vědomě nesprávné údaje se trestají pokutou do 5000 Kčs.

1. Podlahy pokojů: prkna, palubky, vlísy (parkety) dubové, bukové, linoleum, guma, korek.
2. Podlahy kuchyní: prkna, cementové dlaždice, palubky, terazo, xylolit, šamotová dlažba, linoleum, guma, mosaika.
3. Topení v pokojích: kamna kachlová, železná, komůrková, radiatory, americká kamna, ústřední topení parou, vodou, critall (zařívě).
4. Topení v kuchyních: sporáky stavěné kachlové, cihelné, jednotroubové přenosné, černé, smaltované, lité, kombinované s plynem, plynové, elektrické a kuchyň vytápěna ústředním topením.
5. Příprava teplé vody: v lázni uhelná koupelnová kamna, plynový automat, ústředně z kotelny, elektrické boiler, teplá voda i v kuchyni.
6. Topení v koupelně: plyn, radiator, elektrická kamna, žádné.
7. Vybava koupelny: vana zinková, terazová, litinová bílá, volně stojící, rohová (obezděná vana), umyvadlo, bidet, samostatná sprcha, obklad šamotovými dlaždicemi na výšku 150 cm, 165 cm, 180 cm.
8. Záchod nesplachovací, splachovací, obklad soklu, obklad na výšku 90 cm a výše.
9. Výtah osobní.
10. Voda zavedena na chodbě, v záchodu, kuchyni, koupelně, pokojích.
11. Plyn zaveden v kuchyni, koupelně, záchodu, nezaveden.
12. Elektřina: instalace navrchu, z části navrchu, jen v kuchyni, v trubkách, všude zásuvky, zvonky v pokojích, elektroměr mimo byt.
13. Okna jednoduchá, dvojitá ven a dovnitř otevírací, dvojitá jen dovnitř otevírací, sluneční rolety, dřevěné žaluzie.
14. Dveře výplňové s obyčejnými zámky, překlížované s obyčejnými, dosickými zámky, vstupní dveře tvrdé, zámek s vložkou.
15. Prádelna v domě není, domě je, s kotlem, s ústředním topením, pračka, odstředivka.
16. Zvláštní vybava: domácí a státní telefon, ústřední antena, elektr. vrátň, místnost pro kočárky, ledničky, sádrové stropy.

Co se hodí podškrtněte

St. t. Ch. — 3528 — 46

²⁰⁰ SOA v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka, fond OsÚ a FNO – oblastní úřadovna Karlovy Vary, sign. Příděly RD – o. Cheb – Plesná 1946–1959, kart. N 97, bytový list rodinného domku Josefa Pinera (č. p. 453).